prepisano

Narodne pesmi

Nabral in zapisal

Al. Hubovernik

Stičua 1.

Pesem od Zatičenskega klošstra."

od l. 1785

Poslušajte Gudje
Te besede moje
Kaj imam vam povedat"
Ino vam razodet",
Da kar na svet živi
Le majhen čas terpi.
Kolikrat ste slišali
Da so nam vse zbrisali
Kar smo privolili
Pred altarjem obljubili
Zdaj to nič ne velja
Cesar vsim slovo da.
Štir leta je že preč
Kar se je slišal" reč",
Da klošstri vsi meniški
Zraven pa tud' Zadiški

Bodo vzdignjeni
O Bog vsmiljeni!
4. Nismo hoteli vjeti,
Besedo to sprejeti
Je prišla huda pošta
Gotovo greste s klošstra
Pismo naznanje da
Ne bo tri Dni tega.
5. Pride bredji Dan
Pravi opat sam:
Ljube moje ovčice!
Meni se smilte srotice,
Da pojdem jaz od vas,
Tožit začne naglas.
6. Bila je vsa preč,
Deset pa majhno več
Zaslišje se ena štima
Ki je posiljon ima.

/.

Stresto se je vse blo,
Oh, kdo b'se ne zalo!
Kar se pripeljejo
Precej vsim velejo,
Pid'te vsi gospudi
Zraven sam opat sudi,
Bomo povedali vsem,
Pokaj smo prišli sem!
Smo priča bili sam
Busseli[1]) pravi sam:
Poslan sem od cesarja
Od viksega glavarja
Vam moram slovo das',
Vse moram vem segnat'.
Bere se več najprej
Kar vsak vedit smej'
Ampak samo to pečem
Oh kako težko zrečem,
menda cesarski postanec

/.

Srečen bi bil kako /u/
Ko bi jest bil pred mrtev /u/
10. V se smo mogli vum das
Priseči in povedat
Da vse skazali,
Od sebe ključe dali,
Oh to je b'lo težko
Storiti, kaj nek'bo?
11. Zdaj misliť se ne sme,
Na to, kar b'lo poprej,
Vse kar smo požeľeli
To precej smo imeli
Dobit zdaj ni tega,
Kar je še prav treba.
12. Yokat jnoram pes zato
Kadar zmislim se često,
V sebej sem imel veselje
Ino graven svetežeľje,
V Klošru mol't lepso

/.

Pa, tud' umret' sveto.
Se tud' so drugi bli,
Tako stanovitni,
Da so se prav trudili
Gospod Bogu služili,
Saj ljudje vse to vedo
Saj radi povedo.
Kolko svetih maš je b'lo.
Branih vsak dan lepo;
Koliko druzih molitev
Vsak dan bilo veliko
V Klošru žadiškem
Redu menišškem.
Sta pridgarja b'ba dva,
Poslana od Boga,
Spovednikov druzih
Učenih ino brumnih
Je b'lo zadost' vsebej,
Da so učili za zdaj!

/.

16. Pa to vam jest povem
Naprej jest nič ne vem
Kako se z vami bo godilo /:u,
Če Bog se nebo zmilil /:u,
Men se smilite,
Če prav me ne vidite.

17. Začel' so bli Gudje
Brumni pes bli možje,
Samostane zidadi
Rede vstanovljati,
De Bog se b'bolj častil
Češen in hvaljen bil.

18. Terpel'ni dolgo to,
Okoli let šest sto,
Pobožnost kmal' minila
Pa noč je vso zgubila.
Kaznuje pa nas Bog zato
Ker bil pozzaljen je hudo.

O Bog, to prosim Te,
Naprej obvarvaj me,
Saj vem, da sem tajisti
Saj človek pes pregrešni
Vzrok je klošter ta
Da žalil sem Boga!

Če to jest prosim vas,
Pa pečem to na glas:
Saj zdaj mn' odpustite:
Grevat' me bo vselej
To Bog sam, dobro ve/j/
Če je z nas kteri bil,
Da se je pregrešil
Da klošter je vzdignjen
Naj zdaj tak' bo vmiljen
Da prosi gospod Boga,
Ker tak' razžalil ga.
Če pevnih kolk' Gudi,
V klošter zdaj živi, —

Zdaj bo vse nehalo
Ker Bog seje raggáhib,
Terpel' vse bo iz enega,
Kje vzrok je nek' tega!
23. Oh čas je men' jenjat'
Slovo od vas jemat'
Ker moram se ločiti,
Silično zapustiti
Le to še prosim vas
Si dobro zapišajte:
24. Dokler tud' živel bom,
Na vas jest mislil bom,
Zdaj vas lepo objámem
Od vas slovo vzamem
Molil bom tud' za vas
Če prav grem prec od vas.
25. Zdaj vas priporočim
In vse vas izročim
Če moji te posedje,

/.

To zadnje le besede
Bog vse obvari vas
Nster do zadnji čas. —

. To pesem je gotovo kak menih složil pri
hodu iz Zatičine, kojih je cesar Jožef II
eta 1785 zapodil.

Stična

II. Francozje. —

Prišli so van patentje
Te nove regirenge
Od svitlega cesarja
Napoljonerja.
Kraljica je sprovzila
Za le ožénjene
Bogat jim tistim
Ki jih imajo.
Francoz francoz
Boš bežal pod bos.

omba. To pesem so peli slovenski bram
vci, l. 1809, 10. 11. 12. 13. Koje prišla Bram
a po Dunajskem miru 14/10 1809 v rokè Francoz

/.

Novo mesto

III. Fantje. –

1. Mladi fantje gor vstajajte
Vsak svoji kosci naklepajte
Ko se bo naredel vid
Bomo šli kosit
Oklelce mlade gor buditi.

2. Travniki so že zeleni
Rožce so že razveljene (li)
Sem rožce tergata
Venec (Krancel) spletata
Dokler sem še nedolžna bla.

3. Rožmarin je zmiraj frišen
Venec (Krancel) moj je zmiraj friš
Sem rožce tergata
Krancl spletata
Dokler sem še nedolžna bla.

4. Fantje vi ste ljubezniví
Al' ste vendar zapeljivi
Vse obljubit znaš
Da me zapelješ

/.

Pa pš vstbil več nedaš.
Zadar sem že zapeljana
Sem s težavcam obložena
Se mi težko zdi
Me serce boli
Noč in dan solze točim
Očka sotme kregorali
Stati so se nil jokali
Se jim težko zdi
Jih serce boli
Zajpa noč in dan solze točim

IV. Fantovska.

Novo mesto

Al' me boš kajzadta meta,
Ko bom nosil sukinjo belo
Sabljico prisasano
Puško pa nabasano.
Zaj bi te že zadta meta
Ko bi te le zvola smela

/.

Pa ni mamica branjó
Ki' maš premajhno kajžičo.

3. Kajžica res ni velika
Pa sem fantič, ko se šika
Preden bo mesec al' pa dva
Se boš za mano jokalá.

4. Zate se ne bom jokala
Si bom enga boljš'ga zbrá
Ki bo imel zadost' blagá
In tud hišo v štuka dva

Novo me

V. Vojaška.

1. Kaj se je zmislil
Naš kajzer naš král
Naš kajzer naš král
Nas presvitli cesar

/.

Pet regementov je fantov nabrál
Fantov nabrál
Te lépe, te mladé
Te zavber (tauber) vse.
V Gracu na plácu
Jih mištrat učí
Te lépo, te mladé
Te solznih očí.
Ljubca mojá
Ostani domá
Šest krajcarjev imám
Pa jih lahko vun dám.
Dva sta za „frištek"
In dva za mitóg (Mittag)
Ce enga sfali
Pa za večerjo nič nÿ.

VI. Vojaška.

V Ljubljano bom maršíral,
Nazaj se bom oziral,
/.

Ljubljanca je zna, dolga nás
In tam je Krášek čáš.

2. Pa zakaj se boš jokála,
Ko bos doma ostála,
Vsaj se še jaz jokal no bóm
Ko bóm na vojsko šèl.

3. Boš zgodaj vstajála
Boš pušelc zakivála
Oj z Bogom ti dekle moja
Ostáta si domá.

VII. Vojaška.

1. Ulica štir' odbije,
Sejmú serce veselí,
Moj fantič K meni v vas prióte
Se mu sabljica svitlí.

2. Le dol se K meni vsédi
Na moj desno stran
Da mi boš povéstal
Kaj je vojaški stán.

Novo mesto okolica

Jaz bi ti povéstal
Kaj je vojaški stán
Če bi jaz zagvišno védil
Da sem tvoj fantič sám.

Za gvišno mi verjémi
Da samga Tebe imám
Da samó Tebe Gúbim
Da si moj fantič sám.

Zdaj ti bom povéstal
Kaj je vojaški stán
Menaža je prav slába
Komiš je pa nestán.–

VIII. Fantova žalost.

Novo mesto okolica

Hočeš védit' moje britkósti,
Kákšno je moje serce.
Za gvišno pojde K tvojmu séreu,
Če spoznaš, kak' Gúbim Te.

Moje sérce se v meni tája
Žalosten sem vsaki čás,

/.

Zdaj pra vedno ure šéjem,
Ker sem hodil k tebi v vás.

3. Kolikrat sem jaz k tebi prišèl
Vselej si ti sama bla,
In si vedno ure šèla
Ker smo skupaj špasata.

4. Kolk' noči sem gori ófral
Sem večkrat do polnoči
Nič hudega ti nisem storíl
To me se zdaj veseli.—

5. Kadar se je zarja strita
Jaz sem šel od tebe proč
Svetla zvezda mi je svetila
Zdaj mi ne bo nikdar več.

6. Saj pravijo druge deklèta
Da se še deklè dobí
Vsaj ny rojèa cel'ga svèta
Da jo tolko Gubiš ti.

7. Res so še druge deklèta
Da se še deklé dobí,

/.

Vsaj ti' modre je ni več tàke
Kakor si bila dèkle ti.
Vsaj ko bo pro moji vólji
Vsaj bi bil še ščeglj moj
Pa vse glih korajžen bódi
To se prosim, ne cagúj."
Prešla je najna korajža,
Vse najno veselje je preč
Prosim se za srečno pájžo
Predeno grem od tebe preč.

IX. Zakaj je dragina?

Hišna okolica

Letos pes so vse nadlvge,
Slíš" se od živinske kuge,
Pri ljudeh hude kuge
Kere dost' ljudi pokuge.
Judi jih dosti pomerjé
Če Gudjé se prehladé
Zmiraj slišmo ces vasi
Da se smerten pozvonglasí.

/.

3. Tam Judi kolegen stáči
Tim obliče prevrngáči
Komej bos Judi poznál
Ker je letos ves kozák.

4. Eni se nalašč lepotičjo/e/
In si mážejo obliče
Tega Bog neče terpéť
Kozani kaznuje svét.

5 Poba komaj tolk' odrásle
Komaj ena kravco páse
Pa že hóče denár
Da si kupi en par cigár.

6. In že Judi vsaka pastírka
Deset Rikelj si poštírka
Zmesa si na glavi lasé
Ko bi zbedele vanj osé.

7. Mislim, da glih zavolj tega vrag
Bo za naprej pšenica drága
Ker namesto zerna je le smét,
Ker tolko šterke na svét.—

Kaj pa od obročov
Kako bom to razložil/u/ ?
Kaj da imajo za en profit
Kteri nosijo obroč na rit.
Prav ig pevne Kóče,
Pa kot, žaka ali pravum prerokóče
Pa not nej Kruha, ne soli,
Pa jo obróč razveseli.—
Judi se nekder vpíra,
Da hóče imeti novo vero/a/
Ali kaj bo rekel Bog za stár
Vsegamogočni gospodár.
Če nam bo kaj dolg janašal,
Po ga se ni nobeden vprašal,
Zakaj novce učeniki
So študirali pri bíki.—
Oh, Ko bi nas oče zbudil/u/
Strašno bi se začudil/u/
Kam se je obernil svét,
V kem časa majnik léť.

/.

13. Ko bi vstala z groba mát,
Micka, nič več te ne more pozn
Če si bla ti njena hčér
Kadar si kiklje mašópér.

X. Nova mera in vaga

1. Zmisljo se vsega vraga
Nova mera, nova vága,
Literček in Kilográm
Nato se jést <u>nič</u> ne poznám.

2. Manjša mera, magjša vága
To se meni prav ferzmága
Še dosihmal, ko je bil bokál
Še mi ga <u>je b'lo</u> premál.

3. Kaj mi če ta vrazji líterc
Ki še nj bokala drítelc.
To je le za gospodo
Ki ga zmeša z vódo. —

4. To pa nj moja naváda,
Da bi mešal vino z vódo (a)
/.

Vsaj še pijem vino zgol
Še mi ga <u>nej dost</u> nikol.
Če prineseš liter kmeši,
Začel bo birta kléti
Kar tega vraga nosiš gor (a)
Daj mi ga <u>en</u> bokal stár.
Bežite iz vasi litrí
Mi nismo tako imenitni
Prinesi nam ga škaf ali lónec
Pa mu <u>bomo dali</u> kmalo kónec.
Če mene zgrabi jéza
Kar vdaril bom ob mizo (a)
Da bom te male literčke
Vse zdrobil <u>na štíkelčke</u>
Al če pridem v mesníco
Ne poznam nič na tehníco
Na ta vrazji kilográm
Se bojim<u>, da bom</u> goljfán.
Jest imam že tako srečo,
Da mi le kosti naméče,

Drugim dajé pra meso/u/
Meni zmanjka se za sol/u/
10. Če na terg grem Kupit špeha
Baba ne ve, kaj je ta špráha
„Daj mi ga en Kilogrém"
Baba pravi: „Ti ga ne dam".
11. Naj vas vrag vzame
In vaše Kilograme
Vsaj me je skoraj sram
Za imej to Kilo sem.
12. Kdo tega vraga zgrúnta
Ki je sešmarj, ko pol fúnta
Ti Kupi po starim en cent
Potem boš pa en čas Kontén
13. Bojim se še te novice
Da bodo še manjše žlice,
Sklede in pískerca
Če to zvedo v Ríbnici"
14. Une žabe če to zvedó
Prej manjše sklede naredó

Une Krote po noo postáv
Pred in zlagej bom predál/ávi/
Birt tako že Komaj čáka,
Daj bi Kupil tega malga epáka,
Če bi bil Kaser še manjš',
Za bi Kupil še rajš".
Za nastakarce je škóda,
Ker je tako majstna posóda,
Ker bo mogla večkrat v klet léč',
Ke dar bo kaj pivcev več.-
Po betnah se vse obráča,
Še to se ležko pbáča,
Liter majstren Kakor vrág
Vin pa je vendar drág.
Za to se ni za scágat,
Ig se zna se ponagat,
Če prej sem jih spil Deset,
Zdaj jih spijem tridesét.
Zato ne bom terpel žéje,
Caso bom že zapazil Kje je,

Naj bo vino ali pír,
Če je prav ponovi mér'.
20. Ko bi bil še večji líterc
Pa bi naročil še en štíkelc
Zdaj pa liter kilográm
Obojé nesite na stran.–

XI. V Kamelcu. Kamnik, okr

1. Beži Ljubljana, Gradec se skrí,
Dunaj še Kamniku podoben ní,
Tam je vsa čednost in blagó,
Sam sodnik prvi gre svojo nogo.
2. Lepa vas Kamnik, glíhe ti ní',
Mesto b'ti pekel, pa se greha bojím
Oziram ji mislim na vse strani
Tako, da se me skorej vsak bojí.
3. Purgarji na bergu prav lačni sloge
Iz so zložili za en mernik rží
En boter jih preča, prav, mi smo mož,
„Pri nas se po vel'kem kruh jé.

Žlahtni gospodje iz mesta šetkó
V se na šutni za en močnik stepó,
En žlahten gospodič je bil prav vesél,
Ko je v žlici tri štrukle zajél.
Ti drugi so se deržáli gerdó,
Ker več štruklov v močnik ni blό,
Pri skledi se oni mučno stepó,
In žlahtnega gospoda domige ženó.–
Prhoo Ložé se je takrat hudo bál,
Prav, da nam bo vse štrukle pobrál"
In purgarji" pravijo stoléčmo mužico novó,
Da on več štruklov jé vel no bó.–
Ta žlahtni gospodič jih tožit zdaj gré,
Sodniku tako od sobe poré.
Komaj sem žlico v skledo vtaknil,
Že me je en purgar v trebuh bacnil."–
Ta žlahtni gospodič ni tožbe dobil
Ker je vsej skledi štrukle lovil,
Ker je podšuntal sodnika moženó
Dal mu je eno bolho mastnó.

/.

9. Zdaj gladni gospodje na rodovž čaká
Tega cunjastega sodnika sebój ženó
Gori so sklenili sobbo le to,
Sodniku so dali en kurnik galó.

10. V Kamniku se jezik nemški učó
V Kamniku vsi „burgarji“ hodijo bosi,
Hlače imajo ig več sort blagá
Da se jim vidi sita noga.

11. Dva gladna gospoda v pogorje gresta
Med potjo všeno kupujeta obá
In pravta „takih gospodov ni več kodmiša
Ker ig zrepe mava ure obá.

12. Za njima gre tudi sodnikovi sin,
Ki ima klobuk iz svinskih ščetin
Ta ima pes cesarsko oblačez
Galó so mu vsi burgarji v stráh

13. V Kamniku stražarje imajo galó,
Da jim podijo berače iz cele zvestó
Za „ringmauer“ imajo sterna mejó,
Pravjo, da nobeden skoz zleze nebo

/.

1. Kamničanje se francoza bojé
Za štuke imajo stare metlé
Te Kamniške pesmi nova bilo konc
Verng iz mesta je sredel mesta en lonc.

XII. Godčeva.

Stěna, okolica.

Po svetu, kar hajim,
Bogat nisem bil,
Al' druzga ne paajim
Kako da bóga pil.
V dim sim obésil,
Trompeto in bás,
Prav žalostno pésem
Prepevam ta čás.
V adventu in póstu
Za mizo sedim
Zdaj pa pred pústom
Se gnusaj gostim.
In pobeli konaj čakam
Da se veselim,

/.

Da bi Kje porotka bla
Da se dobro pogostim. –

XIII. Kratke in poskočne.

Vel. (Tre

Lepa je Kranjska dežéla
Je lepša je Šiškenska vas
Pa še lepši je sv. Pavla zvón
Ki ga več slišal ne bom.

14. Hroci po rože grédo
Se žnjimi igrajo in venčke pleto

XIV. Navadne pesmi pri trenji lanú.

(15) Deklica poje:

Vel. Loka (Tr

„Prav z veseljem čem zapréž"
„Ker sem obljubila bréž",
Nocoj moram iti kmalu spáť"
Jutri bo treba zgodaj vstáť". –
Komaj je ena čes polnoč (nuč)
Šušár je že prinesel luč,
„Kaj dekleta berz vstáť"
„Al' vas pojdem vzdigváť".

Deklete:
Dobro jutro, naš šušár
Boš kaj dober gospodár?
Če se ti bo kaj vzgál,
Boš šežak odgovor dál.
Mati nas od preči odmičejo
Očka pa K zajterka kličejo?
Vam morebiti nijemo všéč
Ker moramo od preči préč. –
Trikrat sti K jámi prídejo
Šušárja dremat' vídijo
Z mislile so se na enkrát
Vlijo mu vodé za vrát.
Šušar:
Dobe, deklete nikar takó,
Tacega še nikdar ni blo,
Da bi vas še danes prebil (iv)
Pomnil bom dokler bom žív.
Skriba se je černa noč
Trikrat so prišle ob móč,

/.

Šušar pa zaklíči na glás:
„Sem djal, da bom vzgal vás.—

XV. Poganski Marka.—

1. Eno pesem bom zapél — Stična okolica
od necega pijánca
Če ga dobro ne poznáš,
Marka iz Pogánca.—

2. Kteř ga dobro ne pozná
Kmalo ga bo videl/il/
Kako je on neumen bil,
Svojo ženo spródil.

3. V vsako reč bi jo bil šepel rád
Se je Marka hvalil
Še sodom bi jo bil rád
Pa se mu je ij rok zvalil.

4 Njegova žena je zbolela blá
Rada bi imela spovednika
Marka pa na postelji spí
Ložej bi zbudil bíka.—

/.

Žena je umerla blá,
Svet je zapustíla,
Marka pa na postelji spí
Ko stara Kobíla.
Se eno staro mrho jímá
Zdaj jo je zapregel
Vse otroke znesel gór
In sam se je gor vlegel.
Zdaj pa ne, ve, kam bi jo pognáb
Proti mestu al' Metlíki
V žepu nij denarja nič
Na hlačah so pa dveflíki.—
Marka je mislil, da je grof
Pa je peklenski osel/u/
Vsaj bo ceg majhen časa
Rad kruha prosil/u/
Kdor hoče to pesem pét'
Pojte jo vsi rádi
Rajža pa še zdaj stojí
Pri poganskem grádi.—

/.

XVI. Bolezen. —

Stična, okolica

1. Mene boli moja glava
Mene boli moje sercé
Nobeden drug me ne ozdrávi
Kakor ti moje deklé.

2. Gor in dol' po hiš' hodila
Jaz sem pa pod oknom stál,
Milo je solzé točila,
Ko sem jaz slovo jemál. —

3. „Le pridi, prid' moj šocelj,
Na lini boš našel ključ
Ti boš sobo odpiral
Jaz bom pihala stillo luč."

4. Kolikrat sva se menila
Od polnoči do belga dné
Nikol' ne bom pozabil
Deklice moje. —

5. En let' in pol sva se ljubila
Kot bi v zakonu blá,
./.

Zdaj s'me pa zapustila
In zbrisala s sercá.

17. Sprememba.

Novomesto, okolica

Kdo bi zmiraj žalosten bil.
To ne more biti
Bog je pamet nam delil
Žalost odpoditi
Pride čas, da se solzim
Pa še rajš' se veselim
Kakor zmiram si kratim čas
Kaj to mika vás. —

Kdo bi zmiraj bil vesél
To ne more biti
Če bi tudi zmeraj pil
Žalost mora priti.
En čas solzno poterpim
Pa preveč se ne solzim
Potem si iščem kratek čas
Kaj to mika vas.

3. Kdo bi zmeraj vodo pil?
To ne more biti
Lahko zdravje bi zgubil
Znal bi oslabiti.
Grešni svet je utonil,
Nam je vodo pokazal
Torej se mi gabi včas
Kaj to nikar nas?

4. Kdo bi zmeraj vince pil?
To ne more biti,
Bog je vince nam dal
Zdravje vzderžiti.
Kdor ga pije pametno
Zdravje si vzderži bo
Jest ga pijem tud' včas
Kaj to nikar nas.

5. Kdo bi zmeraj bil doma
To ne more biti
Želé se moja serca
Med prijatge priti —

/.

Nič doma ne zamudim
Tud' krivice nične vidim
S prijatlji kratim čas
Kaj to nikar vas. —
Zmeraj tud' ne grem okol'
To ne more biti,
Dela' mam doma dovolj
Moram ga storiti.
Pridno delam, kadar je
Zvesto dovršiti vse
Potem spet iščem kratek čas
Kaj to nikar vas.
Še na zemlji se zmeni,
To že mora biti,
Božja volja to stori
Glasno nas učiti.
Da prišla bo temna noč
Da ne bode delat' mogo
Pride večnost, pride čas
To naj nikar vas,

/.

Kar se pesmi tiče bila je zapisana prva
in druga v Zaličini, 3. 4. 5. 6. 7. 8 v No-
vemmestu, 9. 10. v Zališki okolici,
11. v Kamniški okolici, 12. ~~13.~~ 15. v Zališki
okolici, 13. 14. v Veliki loki pri Trebnjem
16. v Zališki okolici, 17. v Novomeški
okolici. gl. gosce Rupnik-jastrjenem tudi
pripisujejo 10. pesem in deveto, ——

Vendar so pesmi Rupnikove
po vsem Dolenjskem znane in se
prepevajo, zategadelj nemški tudi
zapisal. —

Kar se tiče brambovskih pesem
proti Francozom, našel nemški v zad-
počitnicah v Zaličini

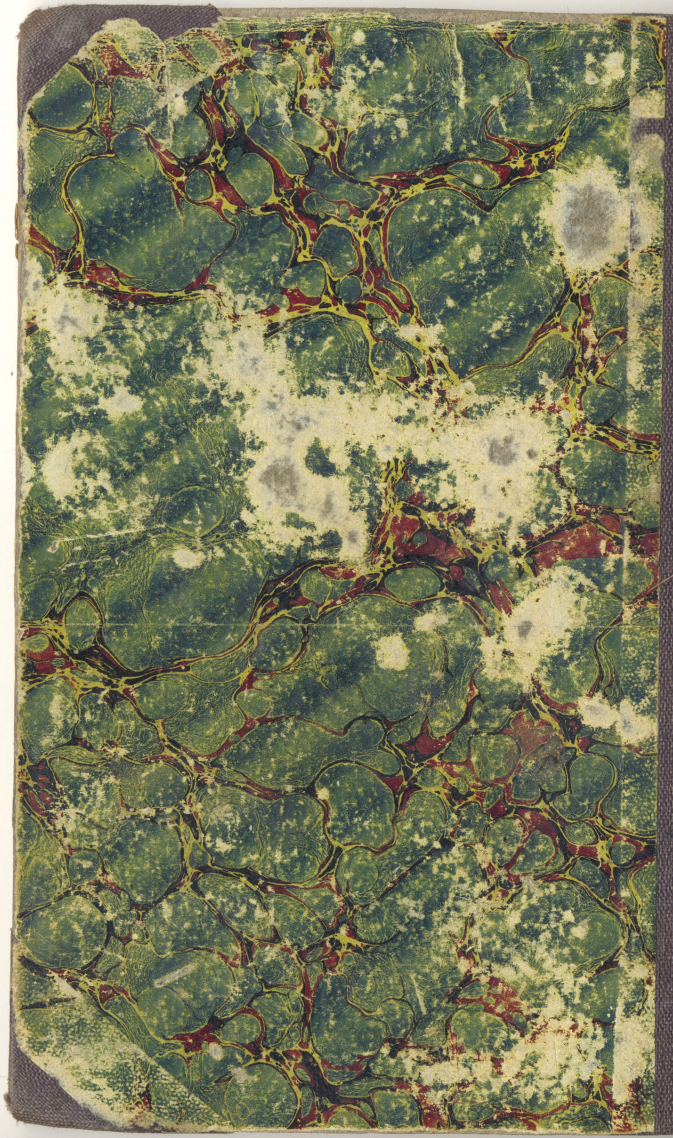

NÁRODNÍ MUZEUM
A. H.

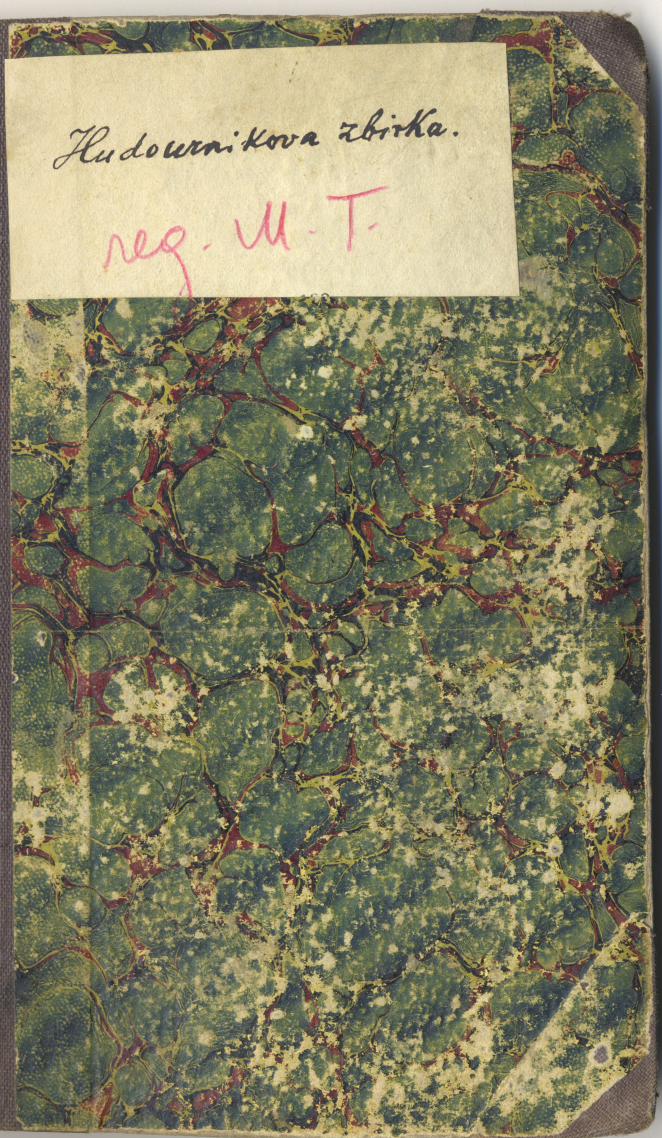
Hudovernikova zbirka.
reg. M. T.

Rabo Murnik

(Iz Novega mesta)

Zapisal M. Hudovernik. - Iz njegove zbirke št. 1.

dod. stanov. B št. 38

1

„Pesem od Zatičenskega klostra od l. 1785."

Pošal Šerbinec

1) 25x6 Poslušajte ljudje
Te besede moje
Kar imam vam povedat'
Jno vam razvedet',
Da kar na svet živi
Le majhen čas terpi.

2) Kolikrat ste slišali,
Da so nam vse zbrisali,
Kar smo privolili
Pred altarjem obljubili,
Zdaj to nič ne velja
Cesar vsim slovo da.

3.) Štir leta je že preč

Ukar se je slišal' reč',
Da klostri vsi menuški
Zraven pa tud' Zatiški
Bodo vzdignjeni,
O Bog vzmilejeni!

4) Ni smo hotli verjeti,
Besedo to sprejeti,
Je prišla huda pošta
Gotovec ~~gre~~ te ga s klostra,
Pismo naznanje da
Ne bo tri dni tega.

5) Pride tretji dan
Pravi opat sam:
Ljube moje ovčice!
Meni se smil'te vrstice,

/.

Da pojdem jest od vas,
Jožut začne na glas.

6) Bila je ura prei,
Deset pa majhno več
Zašliš' se ena štima
Ki jo postiljon ima
Streslo se je vse blo,
Oh, kdo b' se ne zato!

7) Ukar se pripelejo,
Precej vsim velejo,
Prid'te vsi gospudi
Zraven sam opat tudi,
Bomo povedali vsem,
Po kaj smo prišli sem!

/.

8) Smo prič bili tam
Busseli pravi sam:
Poslan sem od cesarja
Od vikšega glavarja
Vam moram slovo dat,
Vse moram ven segnat.

9) Bere še več naprej,
Kar vsak velik smej.
Ampak samo to rečem
Oh kako težko zrečem,
Srečen bi bil kako (u)
Ko b' jest bil pred mrtev (u)

10) Vse smo mogli vun dat
Prsečič in povedat.
Da vse ~~smo~~ skazali,

1) menda cesarski poslanec

Od sebe klguče dali,
Oh to je b'lo težko
Storiti, kaj nek' bo?

11) Zdaj misliti se ne sme,
Na to, kar bo poprej,
Vse kar smo pożeleli,
To precej smo imeli,
Zdaj dobr ni tega,
Kar je še prav treba.

12) Jokat moram res zato,
Kadar zmislim se često,
Veselj sem mel veselje,
Juno zraven svete žilje,
V klošter mol't lepo
Pa tud' umret sveto.

/

13.) Če ljud' so drugi bli,
Jako stanovitni,
Da so se prav trudili
Gospod Bogu služili,
Saj ljudje vsi to vedo,
Saj vsi povedo.

14.) Kolko svetih maš je bilo,
Branih vsak dan lepo,
Koliko druzih molitev
Vsak dan bilo veliko;
V Klostru Zakiškem
Redu meniškem.

15.) Sta pridgarja bla dva,
Poslana ov Boga,
Spovednika ov druzih,

Vučenih ino brumnih
Je bilo zadost vselej,
Da so učil za zdaj!

16.) Pa to vam jest povem,
Naprej jest nič ne vem,
Kako se bo z vami bogodilo (da),
Če bog se ne bo zmilil (ti);
Meni se smilite,
Če prav me ne vidite.

17.) Začel' so bli (ljudje) (mnogje)
Brumni res bli možje,
Samostane zidali
Rede vstanovljali,
Da bog se b' bolj častil,
Čisen in hvaljen bil.

18)
19.) Terpel' ni dolgo to,
Okoli let šest sto,
Pobožnost kmal' mimo,
Pa moč je vso zgubila
Kazniye pa nas Bog zato,
Ker bil razžalen je hud.

19)
20.) O Bog, to prosim Te,
Naprej obvarvaj me!
Saj vem, da sem lajiti
Jaz človek res pregrešni
Vzrok je kloster ta
Da žalil sem boga!

20)
21.) Le to jest prosim vas,
Pa rečem to na glas;
Saj zdaj men' odpustit.

/.

Greva' me bo vselej,
To Bog sam dobro vej.).

21)
22.) Če je 'z vas kteri bil,
Da se je pregrešil,
Da kloster je vzbignjen,
Naj zdaj tak' bo usmilen,
Da pros' gospod Boga,
Ker tak' razžalil ga.

22)
23.) Le revnih kolk' gindi,
V kloštru zdaj živi,
Zdaj bo vse nehalo,
Ker Bog se je razžalil,
Terpel' vse bo izenega,
Kje vzrok je nek' tega!

/.

23)
24) Oh čas je meni jenjat,
Slovo od vas jemat',
Ker moram se ločiti,
Silično zapustiti
Le to še poslušajte,
Si dobro zapisajte:

24)
25.) Dokler Bud' živel bom,
Na vas jaz mislil bom,
Zdaj vas lepo objamem,
Od vas slovo vzamem
Molil bom Bud' za vas,
Če prav grem prec od vas!

25)
26.) Zdaj vas priporočim
Jes vse vas izročim!
Če moji ste sosedje,

So zadnje te besede:
Bog vse obvari vas
Noter do zadnji čas.

O. To pesem je gotovo nek menih složil pri odhodu iz Zatičine, ko jih cesar Jo. Žef II l. 1785 zapodil.

Zap. v Zatičini l. 1872.

2 II. Francoze dod. vtem. B št. 41
(Zap. v Zatičini 29/3 1877.)

10 v (stična)
1.) Prišli so vun patentjé
Nove regirenge
Od sivilega cesarja
Napolyonarja.

11.) vide pag. 112.

Kralica je sprosila
Za te ženjene
Bogar jim tistim
Ki jih imajo.

Francos, Francos
Boš bežal rad bos.

Opomba. To pesem so peli slovenski brambovci l. 1809, 10, 1811, 12, 13. Ko je prišla Kranjska po Dunajskem miru (14/10 1809) v roke Francozov.

Pravil mi je neki mož, kteri je bil sam v francoski vojski. Leta 1813 bili so francoze pri Vančni gorici; 1/4 hoda

/.

iz Zatičine; francozov je bilo 7000; avstrijancev 8000; pri Vančni gorici bili so popolno. ma francozi tepeni; 500 franc. cozev je vbilo; 20 jih je bilo ranjenih na vsaki strani. Drugi so ali v bitvi pali ali pa v roke avstrijancev padli. Mož, kteri mi je pripovedal (vulgo Nande iz Višnje gore) dobil je francosko vojaško denarnico v svoje roke; a po svedu svojih starših dal je ji avstrijski vlade. Zdaj so zapustili francozje Kranjsko.

3 X III V 2297 6x5 WM

Fantje.

(Iz novomeške okolice zap. 9/3 1877.)

1.) Mlad' fantje gor vstajajte,
Vsak svojo kosо naklepajte,
Ko se bo narebel vid,
Bomo šli kosit,
Dekletce mlade gor buckš.

2.) Travnički so že zeleni
Rožce so že razcvetljene(i),
Sem rožice tergala,
Sem venec (Krancl) spletala,
Dokler sem še nedolžna bla.

3.) Rožmarni je z mera prišen,
Venec (Krancl) moj je z mera prišen.

/.

Sem rožce tergala,
Krancl (venec) spletala,
Dokler sem še nedolžna bla.

4.) Fantje, vi ste ljubeznjivi,
Al' ste vunder zapeljivi,
Vse obljube znaš,
Da me zapeljaš,
Pa se vidi' več ne daš.

5.) Kadar sem že zapeljana,
Sem steziavcam' obložena,
Se mi težko zdi,
Me srce boli,
Nč in dan solze točim.

6.) Očka so me kregovali,

/.

Mati so se mil' jokali,
Se jim težko zdi,
Jih serce boli,
Jaz pa noč ni dan solze točim.

4 1374 4x4
Fantovska
(Iz novomeške okolice zap. 23/1878)

1) Al' me boš kaj rada imela
Ko bom nosil suknjo belo,
Sabljico prepasano,
Puško pa nabasano.

2) Jaz bi te že rada imela,
Ko bi te srota smela,
Pa mi mam'ca branijo,
Ki imaš premajhno kajžico.

3) Kajžica res ni velika,
Pa sem fantič, ko se šika,
Preden bo mesec al' pa dva,
Se boš za mano jokala.

4) Za te se ne bom jokala,
Si bom enga boljga zbrala,
Ki bo imel zadost' blaga,
In tud' hišo v štuka dva.

5 6x4
Vojaška
(Iz novomeške okolice zap. 23/1878)

1) Kaj se je zmislil
Naš Kajser naš Kralj,
Naš Kajsar, naš Kralj,
Naš presvitli cesar!

2) Pet regimentov je fantov nabrál
Fantov nabrál
Te lépe, te mláde
Te „zaober" (sauber) vsé.

3) V Gracu, na plácu
Jih muštral učí
Te lépe, te mláde
Te solznih oči.

4) Ljúb'ca mi právi,
Jaz pojdem s tebój
Znam štrikat, znam šivat,
Znam péglat lepó.

5) Ljúb'ca moja
Ostani doma
/:

Šest krajcerjev imam,
Da jih lahko vun dam.

6) Dva sta za „fruštek,"
Ja dva za „miltág" (mittag.)
Če en'ga sfali,
Da za večerjo nič ní.

VI. Zopet vojaška. 6 15 12 3x4
(Iz novomeške okolice zap. 23/4 1878.)

1) V Ljubljano bom marširal,
Nazaj se bom ozíral,
Ljubljanca je ena dolga vás,
Ja tam je kratek čás.

2) Da zakaj se boš jokála,
Ko boš doma ostála,
/:

Vsaj se še jaz jokal ne bóm
Ki bóm na vojsko šél

3.) Boš zgodaj vstajála,
Boš pušelc zalivala,
Oj z Bogom ti dekle mojá
Ostála si domá.

VIII. Vojaška 1307 5x4
(Iz novomeške okolice, zap. 23/1 1878)

1) Ovca štir' obíj,
Se m' serce veseli,
Moj fantič k men v vas príde
Se mu sablica svitli.

2.) Le dol se k meni vsédi,
Na mojo desno stran,

Da mi boš povédal,
Kaj je vojaški stán.

3.) Jaz bi ti povédal
Kaj je vojaški stán,
Če bi jaz za grišno védel,
Da sem tvoj fantič sám.

4.) Za grišno mi verjémi,
Da sam'ga Jezusám,
Da samo Tebe ljubím,
Da si moj fantič sám

5.) Zdaj ti bom povédal,
Kaj je vojaški stán,
Menaža je prav slába,
Komis je pa neslán.

XII. Fantova žalost.

(Iz novomeške okolice zap. 24/6 1878)

1.) Hočeš védti moje bridkosti,
Žalostno je moje serce,
Za gorčino pojde k tvojmu sércu,
Če spoznaš, kak' ljubim té.

2.) Moje sérce se v meni tája,
Žalosten sem osaki čas,
Zdaj pa vedno ure štejem,
Ker sem hódil k tebi v vás.

3.) Koljkrat sem jaz k tebi prišel,
Vselej si ti sama bila,
Ji si vedno ure štela
Ker smo skupaj špasala.

/.

4.) Kolk' noči sem gori ópral,
Sem večkrat do polnoči,
Nič hudega ti nisem storil,
To me še zdaj veseli.

5.) Kadar se je zarja stréla,
Jaz sem šel od tebe préč,
Svetla zvezda m' je svetila,
Zdaj mi ne bo nikdar véč.

6.) „ Kaj pravijo druge dekléta,
Da se še dekle dobí,
Vsaj nij rožica celga svéta,
Da jo toljko ljubiš ti."

7.) Kes so še druge dekléta,
Da se še dekle dobí,

/.

Al' modre je ni več láke,
Zakor si bla debele tí.

8.) „ Vsaj ko b' bło po moji vólji,
Vsaj bi bił se šocelj mój,
Pa vse glih koreyšen bodi,
To te prosim, ne cagúj."

9.) Prešla je najna korajža,
Vse najno veselje je preč,
Prosim te za srečno rayžo,
Predem grem od tebe preč.

dod. p štamov. II 92
9. IX. Zakaj je dragina z. št.

(O Zagracu zložile kmet. ženske; poje se v vsej okolici zap. 9/8 1878.)

1.) Letos res so vse navloge,

/.

Slíš' se od živinske kuge,
Pri gíuvah hude kozé,
Kteře dost' ljudi skaže.

2.) Tudi jih dosti pomerjé,
Bé ljudje se prehlavé,
Zmiraj slišmo čes vasi,
Da se smrten zvon glasí.

3.) Tam ljudi bolezen tlači,
Jim oblčje predrugači,
Komaj bos ljudi poznál,
Ker je letos ves kozláv.

4.) Eni se nalasi lepotičjo(e),
In si mažejo oblčje,
Jega Bog neče terpet'

/.

S kozami kaznuje svét.

5.) Doba komaj tolk' odráste,
Komaj eno kravčo páse,
Da že hoče denár,
Da si kupi en par cigár.

6.) Ja že tudi vsaka pastírka,
Desel kikelj si poštírka,
Zmeša si na glavi lase,
Ko bi zletele vanj ose.

7) Mislim, da glih zavolj tega vrág,
Bo za naprej pšenica drága,
Ker namesto zerna je le smet,
Ker je tolko štúke na svét.

/.

8) Kaj pa od obročev
Kako bom to razložil(a)?
Kaj da imajo za en profit,
Kteri nosijo obroč na rit?

9.) Prav iz revne kóče,
Da kot sraka ali pav vun prikopóče,
Da not nej kruha, ne soli,
Da jó obroč razveseli.

10.) Tudi se nekter' vpíra,
Da hoče imeti novo véro, (a)
Ali kaj bo rekel Bog ta stár,
Vsega mogočni gospodár

11.) Če nam bo kaj dolg' zanašal,
To ga še ni nobeden vprašal,

/.

Zakaj nove vere učeniki,
So študirali pri biki!

12.) Oh ko b'se naš oča zbudil, (u)
Strašno bi se začudil, (u)
Kam se je obernil svét,
V tem času majhnih lét.

13.) Ko bi vstala 'z groba mát,
Micka, nič več te ne more poznát,
Če si b'la ti njéna hčér,
Zadar si kiklje našopér.

10 dod ~~stran.~~ III. št. 92 20x4 +

X. Nova mera in vaga.

(Zložil je nek godec iz novomeške okolice; poje se pa po vsem Dolenjs, kem; zap. v Gorenji vasi pri

/.

Zatičini 9/8 1877)

1.) Zmislijo se vsega vrága,
Nova mera, nova vaga,
Literček in kilogram
Na to se jest nič ne poznám!

2.) Manjša mera, manjša vága,
To se meni prav feržmága,
Še dosihmal ko je bil bokál,
Še mi ga je b'lo premál?

3.) Zaj mi če ta vražji literc,
Ki š nij bokala drítelc,
To je le za gospódo,
Ki ga meša z vódo.

4.) To pa nij moja navada,

/.

Da bi mešal vino z vóla(a),
Vsaj še pijem vino zgól',
Še mi ga nej dost' nikól.

5) Če prineseš liter kmeti,
Začel bo bíla kléti,
Kaj tega vraga nosiš gór(a)!
Daj mi ga en bokal stár.

6) Bežite iz vasi líti,
Mi nismo tako imeníti,
Prinesi nam ga škaf ali lónec,
Da mu bomo dali kmalu kónec.

7) Če mene zgrabi jéza,
Kar vdaril bom ob mízo(a),
Da bom te male literčke,

/

Vse zdrobil na stíkelčke.

8) Al' če pridem v mesnico,
Ne poznam nič na tehnico,
Na ta vražji kilográm
Se bojim, da bom goljfán.

9) Jest imam že tako srčo,
Da mi le kosti naméče,
Drugim daje pa meso (ú)
Meni zmanjka še za sól(u)

10) Če na terg grem kupit špeha,
Baba ne ve, kaj je ta špraha,
„Daj mi ga en kilográm,"
Baba pravi „Ti ga ne dám."

/.

11) Naj vas vrag vzáme,
Jn vaše tilograme,
Vsaj me je skoraj sráma,
Pa imêj ti kilo sáma.

12) Kdo tega vraga zgrúnda,
Ki je še manj ko pol fúnta,
Ti kupi po starim en cênt,
Potlej boš pa en čas kontênt.

13) Bojim se še tê novice,
Da bodo še manjše zlice,
Sklede mi pôperci
Če to zvedo v kibnici.

14) Ane žabe, če to zvedó,
Precej manjše sklede naredó,

Ane krote po noč' postáv,
Prev' in zlagley bom prodâl (áv).

15) Birt kako že komaj čáka,
Da bi kupil tega malga spáka,
Če bi bil kakeč še manjš',
Da bi kupil še rájš?

16) Da natakarce je škóda,
Ker je tako majhna posóda,
Ker bo mogla večkrat v kleť téč',
Kadar bo kaj pivcev véč.

17) Po letnah se vse obráča,
Še to se težko pláča,
Líter majhen kakor vrég,
Vin' je pa vendar drag?

18) Za to še nij za scágat'
To še zna še pomagat',
če prej sem jih spil deset,
Zday jih spijem trideset.

19) Zató ne bom terpel zéje,
Kašo bom že zapázil, kéje je,
Naj bo vino ali pív
Če je prav po novi méri.

20) Ko bi bil še večji liserc,
Če bi naredil še en štikelc
Zday pa liter kilogram,
Vöje nesite na stráu

XI XV V Kamelcu
(Iz Kamniške okolice zap. 5/9 1878)

/

prim.: 8558-65 14x4

1) Beži Ljubljana, gradec se skrij,
Dunaj še Kamniku podoben nij,
Tam je vsa čednost in blagó
Sam sodnik prijezdi svojo nogo.

2) Lepa vas Kamnik, gleže ti nij,
Mesto b' ti rekel, pa se greha bojim,
Vzíram in mislim na vse strani,
Tako, da se me skoraj vsak boji.

3) Burgarji" na tergu prav lačni, kje,
Ji" so složili za en mernik rži,
En boter jih preča, prav" mi smo
morje!"
Pri nas se po velkem kruh jé.

4) Vlahtni gospodje iz mesta teko

/

Jn se na šutni za en močnik stejó,
En žlahten gospodč je bil prav vesé,
Ko je v žlici tri štrukle zajél.

5) Ti drugi so se deržali gerdó,
Ker več štruklov v močnik? ni bló,
Pri skledi se oni močno stejó,
Jn žlahtnega gospoda od muke žemo.

6) Pirhov Jože se je takrat hud bál,
Orav „ta nam bo vse štrukle pobrál"
Jn „purgarji" prav jo „stolčmo mu
žlico novo,"
Da on več štruklov jedel ne bo."

7) Ta žlahtni gospodč jih tožit zdaj,
Sodnika tako od sodbe pové,

„Komaj sem žlico v skledo otaknil,
„Že me je en purgar v trebuh bácnil"

8) Ta žlahtni gospodč ni tožbe dobil,
Zató, ki je po vsej skledi štrukle lovil,
On je podšuntal sodnika močnó,
Dal mu je eno bolno mastnó.

9) Zdaj žlahtni gospodje na rotovž
teko,
Tega cunjastega sodnika seboj ženó,
Gori so sklenili sodbo lesó,
Sodniku so dali en kamnik zató.

10) V Kamniku se jezik nemški uči,
V Kamniku vsi „purgarji" kolijo
bosi,

Hlače imajo iz več sort blagá,
Da se jim vidi sita nogá.

11.) Dva žlahtna gospoda v Podgorje
gresta,
Med potjo vseno kupujeta obá,
In pravíta „Sacih gospodov nij več
kot mudvá,
Ker iz repe imava vse obá."

12.) Za njima gre tudi sodnikoci sin,
Ki ima klobuk iz svinjskih ščetin,
Ta ima ves cesarsko oblášt
Zató so mu usi purgarji vstrák.

13.) V Kamniku imajo stražárje zató,
Da jim podjo beračе iz cesto zvesló

/

Za „vingmaner" imajo stevna mojó,
Pravjo, „da nobeden skoz zleznel ne bó"

14.) Kamničanje se francoza bojé,
Za „stuke" imajo stare metlé,
Je Kamniške mora pesmi mora
biti konec,
Jernej iz mosta je smedel masla en
lonec.

12

12. Govčeva.

(Iz zališke okolice zap. 20/8 1877)

1.) Po svetu, kar lazim,
Bogat nesem bil,
Ne dvurga ne pazim,
Kako da boga pil.

/

2) V dim sem obšil,
Trompeto in bás,
Prav' žalostno pesem,
Prepévam ta čas.

3) V adventu in pôstu,
Za mizo sedim,
Zdaj pa pred pústom
Se zmerej gostim.

4) Jn poleti komaj čákam,
Da se veselim,
Da bi kje porokca bila,
Da se dobro pogostim.

13. Kratke in poskočne
(Na veliki Loki zap. 2/9 1877.)

#13 69:21

Lepa je Kranjska dežela,
še lepša je Šisenska vás,
Ja še lepši je sv. Pavla zvón,
Ki ga več slišal ne bóm.

---

14 Otroci po rože grejó,
se z njimi igrajo in venčke pletó.

---

15 14. Navadne pesmi pri trenji lanu
(Iz Velike Loke zap. 3/9 1877.)

Deklica poje: dod p ston II - št. 149

„Prav' z veseljem cem zapél?
Ker sem obljubila trét'
Nocoj moram iti kmalu spát',
Jutri bo treba zgodaj vstát."

/.

Komaj je ena čes polnoč? (múč)
Šušar je vže prinesel luč,
„Nij dekleta berž vstát?
„Al vas pojdem vzdigvát?"

Dekleta:

„Dobro jutro, naš šušár,
„Boš kaj dober gospodár?
Če se ti bo lan vžgál,
Boš težak odgovor dál."

Mati nas od peči odmičejo,
Očka pa k zajterku kličejo,
Vam morebiti nijsmo všeč
Ker moramo od peči preč?

Trice tje k jami pridejó

Šušarja dremat vidijo,
Zmislile so se na enkrát
Vlijo mu vode za vrát!

Šušar:

Oobe dekleta nikar takó,
„Tacega še nikdar nij bló,
Da bi vas še danes prebil,
Pomnil bom, dokler bom živ!"

Stŕila se je černa nóč,
Trice so prišle ob móč,
Šušar pa zakriči na glás:
„Sem djal, da bom vžgal vás."

v. 14. Poganski Marka.
(Iz Podgabra zap. 25/8 187?)

Nb 8603 9X4 Hiša

1) Eno pesem bom zapel,
Ob necega pijanca
Če ga dobro ne poznáš
Marka iz Poganca!

2) Kteč ga dobro ne pozná,
Vmálu ga bo videl, (ič)
Kakó je on neumen bil,
Svojo ženo spravil.

3) Njegova žena je zbolela, umerla bla
Rada bi imela spovednika,
Marka pa na postelji spi,
Ložej bi zbudil bika.

4) Žena je umrla bla
Svet je zapustila,

Marka pa na postelji spi
Ko stara robila.

5) Sosako reč bi jo bil tepel rad,
Se je Marka bal,
Se sodom bi jo bil rad,
Pa se mu je iz rok zdalo.

6) Še eno staro moško ima,
Zdaj jo je zapregel
Vse otroke zvesel gor,
Ja sam se je gor prilegel.

7) Zdaj pa ne ve, kam bi jo gnal
Proti mestu al' Metliki
V žepu nij denarja nič,
Na hlačah so pa dve fleki.

8) Marka je mislil, da je en grd
Ba je peklenski dšel (u)
Vsaj bo čez majhen čása,
Kad Kruha prošul (u)

9) Kdor hoče to pesem pét'
Bojte jo vsi rádi,
Kajša pa se zdaj stoji,
Pri poganskem grádi.

Bolezen.
(Iz zatiške okolice zap. 25/8 1877)

2195

1) Mene boli moja glava,
Mene boli moje serce,
Nobeden drug ga ne ozdrávi,
Kakor ti moje dekle.

/.

2) Gorè in dol po hiši hodila
Jaz sem pa pod oknom stál,
Milo je solze točila,
Ko sem jaz slovo jemál.

3) „Le pridi, pridi moj sócelj,
Na lini boš našel ključ
Ti boš sobo odpiral
Jaz bom pihala svitlo líč."

4) Kolikrat sva se menila
Od polnoči do bel'ga dné,
Nikol' ne bom pozabil,
Deklice svoje.

5) En'let'ni pol sva se ljubila,
Kot bi v zakonu bla

/.

Zdaj sʼme pa zapustila
In zbrisala s serca.

16. Spremenba

(Naredil gosp. Kupnik vbučeni vasi pri Novemmestu zap. 28/1 1878)

1) Kdo bi zmeraj žalosten bil
To ne more biti
Bog je pamet nam delil
Žalost odpodit.
Prde čas, da se solzim
Pa še rajš se veselim
Kakor znam si kratkim čas
Kaj to mika vás.

2) Kdo bi zmeraj bil vesel,

To ne more biti,
če bi tebi zmeraj pil
Žalost mora priti.
En čas volno poterpim,
Pa prevreč se nezolzim,
Potem si ščem kratek čas,
Kaj to mika vás?

3) Kdo bi zmeraj vodo pil?
To ne more biti
Lahko zdravje bi zgubil
Znal bi oslabiti.
Grešni svet je vtonil
Nam je vodo pokazil
Torej se mi gabi v čas,
Kaj to mika vas?

4) Kdo bi zmeraj vince pil
To ne more biti
Bog je vince nam delil
Zdravje vterdit,
Kdor ga pije pametno
Zdravje si vterdi bo
Jest ga pijem tud' včas
Naj to mika vas?

5) Kdo bi zmeraj bil doma
To ne more biti,
Želé moj'ga so serca
Med prijatlje priti.
Ni doma ne zamudim,
Tud' krivice nič ne strim.
S prijatlji kratim čas
Naj to mika vas?

/

6) Zmeraj lud'ne grem okol;
To ne more biti
Dela ima doma dovôg,
Moram ga storiti.
Pridno delam, kadar je
Zvesto dovesiti vse
Potem spet si čem kratek čas,
Naj to mika vas?

7) Vse na zemlji se zmeni,
To že mora biti
Božja volja to stori
Glasno nas učiti.
Da prišla bo temna nôč
Da ne bode delat' môč,
Pride večnost, mine čas
To naj mika vas.

/

(Dalje glej str. 159.)

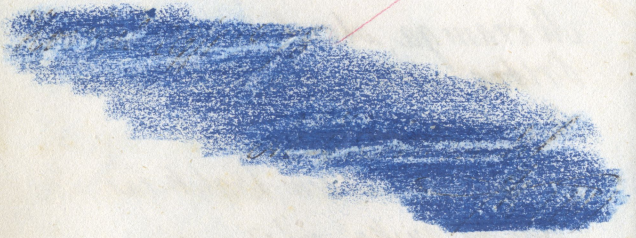

I. 17

Ustanovitev Zatiškega samostana.
(Zap. v Zatičini.)

V 11. stoletji je živela na Pristavi, eno uro hoda od sedanjega Zatičine, pobožna Kneginja Viriba. Skorila je obljubo, da hoče samostan za Cistercijane zidati. Mož pa vedla. Nje. Na mestu sedanjega je Zatičene razprostirala se je takrat velika hosta; v sredi hoste pa je takrat rahlo šumljal potoček, kteri izza hribov priteče. Neki dan vzame seboj jednega

meniha, svojega duhovnika,
z namenom, da bi najšla kraj,
kteri bi bil za samostan pri-
stojen. Po dolgem pribeta v
sredo hoste ni zaslišati ze-
lenega ptiča peti: Sit hic,
sit hic (naj bo tu, naj bo
tu.)
Sklenila je tedaj Virida tu
samostan zidati in imeno-
vala ga je Sithic ktero ime
je se v Sittich spremenilo,
naše ljudstvo pa kraj ime-
nuje Zaticina (Za, ptič;
tedaj kaže ime na necega
ptiča.)
Od kraja bil je samostan

zelo majhen, in ravno tako
tudi samostanska cerkev.
Vsak opat je pa nekoliko
prizidal i kmalu je samo-
stan zarad svojega bogastva
posvetovel. Gospodovali
so namreč čez vse samostane
na Dolenjskem. Tudi leži neka
Virida res v samostanskej
cerkvi pokopana. Še danes
se pa vidijo razvaline Viri-
dinega gradu.

II. 18

Nekteri pa to zopet tako
pripovedujejo:
Živela je v 9. stoletji na
Pristavi pobožna kneginja

Viridis. Obljubila je, da hoče samostan za cisterciјáne vsta-
noviti. Umerl jej je mož. Ký
pa vedla, kje hoče gá poko-
pati. Njen svetovalec jej je dal
svet, da najdenex svojega so-
proga v rakev, naj jo zabije
i vole pripreže. Kjer ž se bodo
voli vstavili, tam naj sopro-
ga pokopa, i samostan vstano-
vi. Voli so se vstavili na me-
stu, kjer sedaj samostan stoji.
Ona je pustila tu samostan
zidati in soproga pokopati.
Ký pa vedla, kako naj kraj
imenuje. Na nekem mestu
blizo samostana je pa zelen

tič pel: Sit hic, sit hic. Kraj pa so odslej imenovali Sittich. –

Opomba. Viridin mož Leopold III. pal je v bitvi pri Sempachu l. 1386.

(Slovanstvo I. str. 194 pa tako piše:

Med umetnijsko ostalino nahajate se tudi dve podobi, ona vojvodinje Viride, ki je kot udova blizo Zatičine stanovala, in druga njenega moža Leopolda III. Avstrijskega, ga, ki je leto 1386 pri Sempachu padel.)

pri Sempachu padel.) To kaže dovolj, da je neka Virida v okolici Zatiški živela, sedaj obe narodni povesti vsaj nekoliko zgodovinske.

III. Še nekaj o Viridi.

19

(Zap. na Pristavi l. 1876)

Živela je Virida s svojim možem v sreči in veselji. Bog jim je dal enega sina, kterega sta oba preserčno ljubila. Imela sta v gradu nekega norca, kterega bi rada odstranila. Zategadelj gre neki večer Viridin soprug k svojej apnenici in zapove delalcem, da morajo jutri pro-

ga, poprašujočega jih, če so povelje grofovo storili, v apnenico vreči. Drugi dan pošlje grof norca k apnenici, da bi vprašal delavce, če so gospodovo povelje storili. Norc pa nij šel k apnenici, ampak v bližnjo kapelico, da bi se z zvonenjem kratkočasil. Proti ednajsti uri pošlje grof svojega sina vprašat, če so storili, kar jim je zapovedal. Delalci ga pa primejo in veržejo v apnenico. O poludne pride norec domov. Gospod se zelo prestraši, ko zopet svojega norca za-

gleda. On gre k opatu in vidi svojega sina mrtvega le, žal. Iz žalosti zapustila Ursula in Leopold gradiš gresta po svetu. Črez sedem let pride Ursula nazaj, Leopolda pa ni bilo več nazaj. (Na Pristavi stoji še dan danes cerkev.)

20

IV) Kako so bili menihi pregnani.

Glas bogastva žalostnega samostana pride celo na Dunaj do cesarja Jožefa II. On jih je leta l. 1785 iz samostana za vselej zapodil in cesarsko faro ustanovil.

Narodna pripovedka to tako pripoveduje:

Neki dan pride cesar Jožef k opatu, reksi mu, da hoče vina kupiti. Opat in drugi menihi so šli z njim v klet, ne spoznavši v njem cesarja. Dali so vino iz vsacega soda le iz enega ne. Vsem je bil denar spravljen. Cesar zahteva, da mu dajo kuli iz tega soda vino pokusiti, oni so se pa le branili. Zdaj pa cesar svoj suknjo sleče in obrne se proti opatu, oblečen kot cesar. Črez nekaj časa pride

busseli i zapove menihom
samostan zapustiti, preič,
kavši vsacega, da ne bi
kaj seboj vzel.

V. 21

Velikanska kača vzela je
materi otroka in ga je uže
na pol v svojem žrelu imela.
Mati lepo k Materi božji
prosi, in kača res otroka spu-
sti. Ta je kmalu pri velikem
altarji naslikana.
(V Zatičini zap.)

VI. 22

Vas Hudo pri Zatičini
(Zap. na Hudem 1/9 1877.)
Nekdaj se je vas Hudo imeno-

/

vala „Židana vas". Cesta čez vas
bila je pa takrat zelo slaba. Neki
kan pelje nek Dolenec čez vas
vino. Ker pa konji zarad slabe
ceste nijso mogli voza vleči, pravi
razburjen Dolenec: „To ne „židana
vas", to je Hudo." Odslihmal pa se
je ta vas imenovala Hudo.

Nekteri zopet tako pripovedujejo:

Nekdaj se je po sedanjem Hudem
lepa in velika vas razprostirala. Navstane pa velika kuga,
ki je mnogo ljudi pomorila.
Kmetje v okolici so pa jeden druzega
svarili rekoč: „Ne hodi tje,

/

sam je „hudo", ker je kuga. "Orbih, mal se je pa ta vas imenovala Hudo."

23

VII. Višnja gora.

(Zap. pri Višnji gori 2/9 1878.)

Nekdaj so bile v Višnej gori samo lesene hajte (a sedaj hudi nej dosti bolše). Prišel je pa Turek in je vse požgal. V sedanji Višnjegori, ki se pa takrat nej imenovala tako, je bil hrib, a na hribu in okoli hriba polno višenj. Zdajci so prosili prebivalci tega kraja cesar. ja za dovoljenje, da bi se okoli tega hriba naselili. Cesar je to dovolil in kraj se je imenoval po višnjah ni po hribu Višnja gora.

Višnja gora stoji na verhu, spodaj v dolini je pa fara. Okolica je kraš na, a žalibog prebivalci so po večim v narodnem obziru brezzna čajni. Sosebno je voda tukaj izvrstna. Prej študenci hečejo v dolini pri fari. Najbolši študenec je imel napis, a zdaj nej več napisa, ne kamna. Glasil se je takole:

„Ich heisse Konščekquelle
Und labe manche Kehle
Besonders die Wechselburger
Stadt,
Die mich so sehr verschönert hat."

Na razvalinah šumberskega gradu na Lehah pri Trebnji

(Zap. 23/8 1877.) 24

V starih časih bila je navada, da sta se dva mesta celo vojska vojskovala. Na Kozjaku bilo je nek mlad človek 3 ali 4 čevlje velik. Prišel je pa sem nekijkrat, coz iz veliko brado. Začela sta se ta dva bojevati. Ko sta se pervi dan bojevala, pravi francoz mlademu Kozjaškemu gospodu: "Kaj si bom s takim pastirjem bojeval". Ko Na to je mladega Kozjaka tako vdaril, da je v mestevco padel. Brez

stiri dni sta se zopet bojevala in francoz je moral poklekniti, ker je bil tako velik. Kozjak ga je za brado prijel in s pestjo na glavo vdaril, da je bil precej mrtev.

Višnjegorska narodna

(Zap. 13/4 1878 v Zatičini.) 25

Nekedaj bilo je v Višnjegoro meso primesavat prepovedano; kdor je kaj mesa v Višnjegoro primesel, temu so Višnjani vse pobrali in pojedli. Tako se je tudi kmetu Potokarju zgodilo. Zategadelj se je hotel zarad pobranega mesa nad Višnjani maščevati. Zaklal je namreč o la na

men meccga dne psico in jo nesel v Višnjo goro. Višnjani pa so prihiteli, mu vse njaje meso pobrali in pojedli, misleč, da je to lešeče meso. Pobokar pa je na tihoma se smejoč domu odšel in to vsem tovarišem povedal. To je bil vzrok, da so začeli kmetje Višnjo, nom nagajati rekoč:

„Pobokar je kurlo zaklal
Višnjanom kolino poslal
Višnanje globoke kosti!!
Pobokar več drugo kurlo reč!!"

To je močno Višnjane razkačilo in od tej so kmetje Višnjane zavonali!

Ustvarjenje konja. 26

(Šent-Rupertska narodna zap. 3/8 1878.)

Hudič je hotel, da bi konj človeka jahal in to iz jeze, ker je Bog človeka ustvaril. Naredil je uže konja a življenja mu ni mogel odvzeti. Obrnil se je tedaj hudobni duh na Boga in zmenila sta se tako. Bog je rekel: „Jaz bom konju življenje dal, a človek ga bo jezdaril, pa ne konj njega in sicer tako dolgo bo to trpelo, dokler bo smreka zelena." Ker pa je smreka, poleti in po zimi zelena, jezdari zmeraj človek konja, a ne konj človeka.

S tem predlogom je bil hudobni duh zadovoljen; Bog je konje živinje vdihnil, človek pa jezdari konja.
V znamenje je pa Bog konja po vseh štirih z palico vdaril, kar se mu še zdaj pozna.
Kadar pa smreka ne bo več zelena, bo pa konj človeka jezdaril.

Kako je nastala vas Hudo? 27

(Žap. na Hudem 11/9 1878.)

Za časa Lutrove vere so se poskrili Lateranci po Hudem. Kristjanje so jih obkolili in jih nêso prej spustili, dokler se neso k krstjanski veri vernili. Hudo se je preje imenovalo Žlatana vas, odslej pa Hudo.

Šega na križev večer. 28

(Žap. v novomeški okolici)

Danes je treba, z blagoslovljeno vodo pokropiti polja, da bo rodovitno. Na hišo je treba križnice nastljati in na dla praprotce. Tako bo sv. Janež hišo blagoslovil.

Šega na binkoštno soboto.

Na binkoštno soboto pokropujejo vinograde i njive da bi nas sv. Duh obvarovál toče. Jeto tako obesijo na najvišje trte oljko, da ne bi bilo hude ure. Oljka mora biti na cvetno nedeljo blagoslovljena.

9

„Cesar Jože in sotlar, ali zakaj so meniše progmali?"

1875

(Kar. prip. zap. 26. 8 v Pristavlji v asi.)

Na Dunaji je bil en sotlar, pa si kvartir gor uzev pr enem purgarji, pa nej nič delav, k' mu nej blo treba, ki je mu dnarja zadost, k'ga je zmeraj dobro u kas. Ta purgar je grundar, koku bi to blo, k' ma zmeraj dnarja dost, pa nič nedela. Pa sta peršla enkrat s cesarjom skup, pa mu je reku: „Jmam enga Tominca v hiši, ma, k' ma dnarja dost, pa nič nedela. Nič ne vem kaj špekulira." Potlej je pa cesar reku: „Pa počakaj, enkrat bom pa peršu kerkat, da ne bo nič vedu, da sva se midva menila, pa se mu bom šu za ksela ponujat." Pa je prišu cesar kerkat, gospodar mu je peršu od pert, pa kuč. Tominc je prišu. Cesarja je prosu, da boga za ksela uzev. To Tominc mu pa reče: „Te bom pa uzev, če Te prav nejnam kej nucat." Ksel pa prav?: „Zdaj grem soje reči urihtat, pa pridem prid večeram" Ko je svoje reči urihtav in se je noč storila, pa je prišu. Gospodar prav?: „Per men ne boš nič delav, boš vidu, kok se živi. Greva v meniški klošter." Potlej sta pa šlav keku pa je še gospodar: „Ko b' cesar to vidu, pa b' ose ven segnav."

Kajprvo sta šla v Revder vino pokušat, kter' je bolji. Cesar s'pa misli: „Lejte si no, sej 'majo bolji vin, kakor jaz, pa zmorej javtajo, da ubožno živijo." Gospodar je pa reku: „Zdaj ti bom še en spas pokazav."

Šla sta u en cimer, kjer so ble dvje vrata malane, ene so ble v resnic' vrata, ene pa ne; so ble le malane. Pa je stopu k tistim, k' so ble v resnic vrata, pa so se mu odprle, pa sta not stopla. Kot je blu pa 18 jav ali' debelc bel, sar je djav: „Kaj pa ti?" On je pa djav: „To imajo menihi za svoje spase!" Potlej je pa djav: „Ho b' cesar to vejdu, b' vse ven segnav!"

Potlej je djav: „Greva pa u Rasо, pa vzem' Rar nucaj, juter bova pa spet šla." Cesar je pa mal posegu, pa dost'ne: „Čes kaj bom jemav, k' mam zam zadost."

Potlej sta pa šla ven, pa sta se popot' menila. Je djav cesar za kselček: „Kolk' 'ma nek' cesar, k' majo že menihi tolk'?" Ta pa je reku: „Cesar mora pa dost vendat, k' 'ma dost'dec' oddalat." Ta kselček je pa reku: „Kaku rad b' jaz vidu cesarjevo Rasо!" Ta pa je reku: „Če bi rad vidu, pa greva pogledat, ampak samkej ne boš nič u„ zev."

Pa sta prišla not, pa je kselčku tolku

dopadla, da je posegu za klopčkom. Gospodar ga je pa klofutnu rekoč: „Tam b' bil uzev, k' denar mrtu leži, k' ne bodo nekol' ponucal."

Hajd' gresta po gasah, pa se mu zgubi kselčk in je šu na hof, kjer je K. K. Kaiser in König.

Prec drug dan pa je prišu na Tominca prefelk, da mora it' k cesarju. Ta pa grunta, kaj bo neki. Pa je prišu k njemu v cimer, pa je poklekniu preden, (seveda se mu kuc' spodbi?) Cesar pa je k nem' stopu, ga je za rokc prijev in reku: „Gor ustan', nič se ne boj, jaz ti bom dav, da boš' mu dost' do smrti, ne bo treba več poštka."

sah hodbt?" Potlej je pa hajd' pisanje napravu, pa menihe vse ven.

Eden se je perpelov v zatišno, in je zatulu z rožičkom. Pa so peršli vsi na mostovž gledat. On pa je reku: „Ala hajd' vsi ven, pa vsi prseč, da ne bo noben nič seboj uzev."

Tako so tedaj menihe pregnali.

„Gospoda je urjah, da je desetina, klatka in štrbca prč."

Tam na Dunaj so plemiči not hodili v Kafehavs, pa je kam plemič 5gl bankoc sesolkav in filipus naredu pa si cigaro zažgav, štuc pa je na tla vergu. Da so

taki not pršli pa štuc pobrali pa Me-
terlet[x] (cesarski magister) nosil. Cesar franc
je pršu k Meterlet in je vidu tulk
sežganih cejgalcov, pa je prašav: „Kje
se tulk tacih bankovcov sežge?" Ta
Meterle[x] je pa reku: „Jez ne vem, perneso
mi jih pa jih zmejam pa jim celestdam
za tu." Potlej je pa djav cesar: „Mo-
raš uprašat, kej se tu sežge?" Potlej
mu pa spet perneso, pa jih upraša,
kej dobijo te štucer?! Oni pa odgovore:
„V kafehavzu ~~plemičem~~ smodi fili-
pus, pa si ~~izzolka~~ ses valka pet golt, pa zažge
cigarco, pa ~~verže~~ štuc na tla." Pa je
cesar pršu, pa mu je Meterle[x] povedav.
Cesar je reku: „Tu ne smejo!" Pa prav

x Metternich

Meterle: „Eden lehk' s svojim nardi, kar
če; pa glej tam, ker kmet nardi "sopelko"[1]
(prošnjo) za 50 kr; tem odzet, pa ne bodo
potem žgal bankovcev; ki jih 'majo preveč,
pa jih žgo." Pa potlej najd desetino, tlako,
in štibro preč.
K' b' biv rajnki ferdinand živ, pa b' blo za
gospodo slabu (sej ga bli tud zagiftat,
za to je pustu ferdinand, k' jim nej mogu
štat bit.)
Potlej so pa ~~tist~~ gospudje naredel distrikts-
komission pa so djal, de bomo dal ~~eno~~
~~krajino~~ vditelc, pa ~~smo~~ dal še več.
(Zap. v Prestavlji vasi 29. 8.) 1879

1) „Supplik"

Grof in pedjontar. 30

(Zap. v Pristavlji vasi 26. 8. 1879.)

Je biv enkrat en grof, prav bogat, pa je djav: „grem po svejt, svejt pregledavat." Uzev je kočijo, pedjontarja pa kočijaža, pa je furov, seveda tud denarja zadost. Je djav: „gremo na Angleško." Zdaj so se pa pelal po cesti, zdaj pa gredvič cajta, pa je kar en gospud perjezdu. Tist gospud pa je štrc grofa jezdu, pa sta se pogovarjala. On cajt se pelajo, pa še en gospud perjezdi. Po tistem še en cajt gredu, pa je še eden perjezdu. Potlej še en cajt gredu, pa je še eden perjezdu. Te, daj so bli štirji. Zdaj pa je da grof reku:

„Al je kje kaka dobra oštarija?" Ti gospudje pa so rekel: „Vemo za eno dobro, bomo tud mi tam čez nuč." Grof je djav: „Dobro, bomo pa vkup."

Zdaj so peršel k tist oštariji, konje so v štalo djal, kučar je pa sprego. Zdaj so pa v hišo šli, so se lepu pogovarjal, mu pil. Kuharca je večerjo napravlala, grof se je menu z to gospodo. Pa pedjontar je not biv, pa je biv tih. Zdaj pa je pedjontar enkrat ven šu mem enga okna, pa je slišo jok not, pa je uprašav: „Kaj je da jokat? Prav?" „Kaj ne b jokala, vsi trije bote mrtvi nocoj. Ti štir gospudje so ravbarja, prav, jest sem že 14 dni zaperta not, k pme imel za helnercoraš

pa je bojijo, de jim ne bo ušla." Pa je še
rekla: „Ko bo ta velki s ta velkim nožem
trikrat na mizo terču, bo pa smrt." Ta
pedjonter je pa v takem strah biv, pa
je v štalo šu k kučerjü pa prav: „Za
božjo volo, kaj čmo počet! Al' čmo ges,
puda pestit pa bežat." Na tistu je pa
pedjontar poklekmu ven kot pa z
andahtjo molu: „Luba devica Marija!
Kaj mi daš za en svet v tej zadregi?"
On je tud prej vsak dan k Mater Božji
molu. Na tistu mu je pa precej [illegible] man,
ga prsla not šaka: „Pištolo, toplerco
imaš tako not v kočiji, vse boš dovoršu."
Kar ustav je, ven šu in v kočijo po
toplercu pa brž u hišo pa je jo skriv

/.

pa gor in dol med gespudi hodi in čaka
na šus. Grof je reku: „Kaj se mešaš
med njim?" On je pa le tih biv. Na
tistu je pa dvakrat pok in pok, dva
je ustrelu, dva pa z nožem. Grof prav:
„Za božjo volo, kaj delaš?" On mu je
pa povedav. Gospodar in gospodinja
sta bla pa v drugem cimer zaklenjena,
zdaj sta pa ven šla nad kuharco. Ona
pa prav: „Za božjo volo pestite me, jes
sem toku primorana, kakor una
dekelca, ki je že 14 dni zaperta." Potlej
sta pa grof in pedjonter na una dva
vrata ruklelna in gospodarja in gos-
podinjo ubila. Potlej sta pa uprašala
kuharco: „Kam devate ta mrtvašeno?"

/

Kuharca pa reče: „Tam je tist prestor, jih
je že velik not"; pa so jih zbacnil not.
Kuharci pa so rekel: „Le pejt, ot koder
si!" Tisto dekelco je grof tud' ven spustu,
pa ji je dav 1000 gl., pedjontarji je
dav pa 2000 gl. Potlej je pa gosposki
meldav in je šu precej domu.
Zatu je nevarnu po svejt rumat.

31

„Zatiški samostan III. prip."
(Zap. na Pristavlji vasi koncem avgusta 1879)

Na Pristavi pri Zatičini je živela pobožna
grofinja Viida. V svoji oporoki je določila,
naj njeno truplo, kadar umerje, na
voz denejo ter bika pripregejo. Kjer se bo

/

pa bik ustavil, tam jo naj pokopajo in
kapelico sezidajo. Tako se je tudi zgodilo,
ko je ona umrla.
Tam pa kjer sedaj stoji samostan, razpro-
stirala se je tedaj velikanska hosta. Bik
jo je zapeljal v goščavo, tam so jo poko-
pali in kapelico sezidali. Iz te cerkovce
pa je kmalu nastal imeniten samostan
in lepa cerkev.
Pred 15 leti so še viseli podobi Viide
in njenega soproga, kam so sedaj prišle
vedi Bog. Tako tedaj zginejo vse sta-
rinske stvari iz tega samostana.

„Vas Hudo 4. pripov.)"
Povsod so se že pokristjanili Slovenci

/

le na Hudem ne, ki se je pa preje imenoval Židana vas. Oni so bili krščanski poganje. Pa so prišli kristjani, pa so vse pobili. Odslej se je imenovala Židana vas Hudo.

Kulturnozgodovinske črtice iz Zatiške okolice. 32

Petje. Da je petje glavni faktor narodnega življenja, je splošno znana. Prejšnje čase čul si le malo umetnih pesmij, narod je pel le bolj narodne. Zdaj je to drugače. Na, prej zastava slava, Hej Slovenci, Luna sije in druge podobne so zdaj narodne

/.

Narodno umetništvo. Kakor ne bmalu kje nahajajo se posebno v Zatiški okolici umetniki, ki se neso prav nič učili.

V Pristavlji vasi je bivši kmečki fant Anton Verbič vulgo Benkov, ki se je samo brati in pisati učil, a izdeluje izvrstne citre. On se tega rokodelstva nij nikdar učil; ko je pa je enkrat videl citre, ogledal si jih je in zdaj izdeluje jih sam. Tako se je tudi brez vsega uka navadil citrati.

Tudi njegov oče je prebrisana in premetena glava. V šole je hodil in zna tudi nekoliko latinski. Kadar pride kak ptujec k njemu, nagovori ga najprvo latinski. Vse to kaže, kako talentiran

/.

je naš narod! On ima tudi evangelij Ja„
neza Vipacenza I zv. ter zna skoraj
vse latinske citate na pamet. Kupil
je od neznanega ptujca za majhine kraj„
carje knjigo, ki utegne biti važna za
naše slovstvo.

Napis glasi se takole:

„To je ta pravi inu ta cieli colemone sjegen,
kateri je biv v Keleranji ta perveo
bart udrukan v tam lete 1321 noi v
latinsfzei sfprachi unkei dan: potam
pa na nemsfko, sedei pa ta pervo bart
na sovenjo nonovo kuhan ino frisfno
pazhan.

D. K. i o K. !!

/

Na Hudem pri Zatičini živita dva brata,
Anton in Jože Štamole vulgo Španov
Lojz. Drugi, Jože, je umetnik, da mu ni
zbilja para na Slovenskem. O menciti
pa moram, da zna le slovensko brati
ni pisati. Videl je fotografirati; zdaj
je že sam dober fotograf. Vse nove iz„
najde ga zelo zanimivajo. Tako je on
naredil šivilni stroj, mlatilnico, har„
moniko za noge; harmoniko za roke,
bas, in gosle. Tudi zlatar je on; pa tudi
popravlja puške. Njegov brat zna
izvrstno na harmoniko. Kdor ga je
slišal, vsaki se je čudil. Nov dokaj
pa je zopet, da Slovenec tudi brez
blažene nemščine lahko umetnik postane.

/

Narodna ideja. Stare Rimljanke strašile so svoje otroke rekoč: „ Hannibal ante portas." Na Hudem pa je Kmet, ki pra, svojemu otroku, kadar je poreden, še: „ Ti si nemškutar", otrok pa se začne jokati. Tako tedaj že prodira narodna ideja med priprostim narodom.

— A. H. —

Vinska trta in Noe. 33

Necega dne videl je Noe, kako koza obira grozdje ter potem tako veselo skače. — Poskusil je potem grozdje sam, ga zmečkal ter iz njega izbil pijačo. Pil ga je in pijača mu je jako ugajala. A naslednji neso izostali. Kmalu se mu je začelo v glavi vrteti in on ves vinjen zaspi. —

/.

Vremenska prerokovanja. Kakor tudi vraže. glej nad. p. 98. 34

1.) Če je na sv. Medarda dan (8/6) lepo, je 40 dnij lepo; če je pa grdo, je 40 dnij grdo in tisto leto nej nu ajde, ni čebele nijmajo medu! —

„ Po tisti sapi, ki brije na sveti večer ob polnoči, ravna se vreme celo leto."

„ Sv. Lavrencij bere mašo v rokavicah, sv. Jarnej pa v kožuhu."

Vraže 1.) Na sveti večer se v naravi čudeža gode. Ako prideš ob pravem trenutku pred polnočnico k studencu, pada iz njega srebro in zlato. Tako je bil nekdaj neki mož srečen. Prišel je namreč ob pravem trenutku na

/.

sveti večer k studencu vodo pit, a čaša bila je polna srebra in zlata. To moč ima pa studenec le v enem trenutku. —

II) — Ako na svet večer v hiši brez uzroka luč ugasne, je gotovo prihodnje leto mrlič v hiši. —

III.) Živina terpi mnogo po noči, kadar jo hlači mora. Ali težko je to nesnago pregnati! Najbolja pripomoč proti mori pa je zerkalo, katero moraš na jasli postaviti. Ko se mora vidi v zerkalu, se prestraši ter zgine. —

IV. — Venec iz borovničkovja, ki se obesi na sv. rešnjega telesa dan na drevesa, treba je hraniti v hišni veži. V tako hišo potem nikdar ne udari strela. —

— V. Kavna tako varje smereka pred gosenicami. —

/.

— VI. Petek je nesrečen dan, zato ni treba v petek nobenega dela pričeti. Na Štajerskem je tudi torek nesrečen dan. —

— VII. Ako greš zjutraj od doma ter srečaš naj prvo staro babo, verni se, kajti nesrečen boš gotovo tisti dan. —

VIII.) — Kadar sapa hudo piše, pravijo, da se je nekdo obesil. —

IX) — Kadar imaš bolnika v hiši, pa psi lajajo po noči, umrl bo gotovo bolnik. —

X) — Kadar ti po ušesah zvoni, pomeni to, da boš v kratkem nekaj nekjubega zvedel. —

XI) — Kdor se je do svojega sedmega leta vsako leto na sv. treh kraljev dan postil, pridejo mu sv. trije kralji povedat, kedaj bo umrl. —

/.

-12.) Ako se Ti na očeh ječmen napravi, treba ga je ojeti z rokò in sicer tako, da praviš trikrat: ječmen jàmjem itd. —

-13.) Kadar ti levo oko srbi, videl boš nekaj lepega; kadar te pa desno srbi, slišal boš nekaj žalostnega —

-14) Kdor svoje starše pretepava, grozte mu po smrti roke iz groba. —

-15.) Lasje v mladem mesecu postriženi, bolj rastejo —

-16) Kdor krivo prisežè, očmi in umrje leto potem. —

-17.) Tujec, ki spi prvo noč v hiši, prinese srečo. —

-18) Kdor sàc skopa, umrje gotovo leto potem. —

-19) Kitenoko hodìti?

20) Kadar se nevihta bliža, sežigajo Gjudje vejo smreke, ki so dale ob sv. telesovem. Ta dim prežene točo. Obok hišè pa poškropijo s blagosl. vodò, da ne bi treščilo v hišo. Enako moč imajo tudi venci, ki so bili tej goslovljeni na sv. rèt pojega telesa dan. —

Konec

Narodna medicina.

— Ako Te persa bolé, moraš tavžentrožo kuhati in to v belem vinu, pa to piti —

— Za pljučne bolezni je treba plučnjak ki raste na Gabrci, kuhati in to vodò piti, pa boš ozdravil. —

— Zoper božjast je treba pravovo perje sežgati ter bolnika pokaditi, in božjast ga precej pusti —

— Ako tistemu, ki ga božjast lomi, razterga človek, ki je popolnoma zdrav in še nikdar ni bil božjasten, srajo iz života, popusti božjastnega takej božjast. — (Trebnje) —

— Zoper zlatenico pomaga pasja mast. —

Kraje vide p. 93 (nad.)

-Kako se vzdigne šac? (Benkij Drisl. vasi.) 35

1) Pisali so mi iz Krasa, naj pridem doli, kjer bomo vzdignoli velik šac. Seveda pot bo dosti stal, pa naj bomo tudi veliko denarja dobili.- Da se vzdigne šac, treba je tri cele noči stati pri na kraju, kjer leži šac. Seveda se morejo penezi vzdignoti le s pomočjo božjo. Najprivo je treba moliti na ~~Kraju~~, kjer je šac zakopan, evangelij so Janeza 1. poglavje (Judiczas, ki so prišli k Janezu in so ga prašali, je li on mesijaš, dr.), potem pa 15 očenašev in češena si Marija, da se z njimi hudoba preženo. Potem pride tisti, ki je šac zakopal, der se potem šac vzdigne.-

35

-2.) Da je kde šac zakopan pozna se potem, ker po noči cveté kakor gorec plamen. Iz tistega kraja treba je prinesti domov prst v vreči,

der jo položiti na mizo, kjer stoji sv. razpelo in pa so tri sveče prižgane. Tu je treba ovde besede moliti, ki in 72 očenašev in češena si Marija zmoliti, to vreco pa večkrat z blagoslovljenovodo pokropiti. Cez nekaj dni pride v Tvojo hišo mnogo pobič, prinese ti šac in zgine. Potem moraš zopet svete besede moliti der pokropiti šac in potem ga pa moreš rabiti.-

-Copernice- Toča. - 37

1)- Da copernico eksistirajo je v obče znano. Kmet iz Metnaja šel je čez hosto, der zagledal ogromnji babo. Poprašaja jo, kaj tukaj dela. Ona mu pa le s prstom pokaga der ne zine nobene besede. Drugi dan se je vsula toča čez njegovo polje ter mu vse do tal potolkla. Zdaj je pač kmet dobro vedel, da je bila tista baba copernica.-

2)- Tudi farji delajo točo. Pred nekimi leti nare dil

38

jo je fajnošter v Šangi. Anžlov Tone ustrelil je v zrak, ko se je toča usula, ter fajnošter zabel v nogo, da je doli padel. Potem sta se dolgo tožila z fajnoštrom. —

3) V Zatičino so nekdaj prinesle tri Hrvatice toč. — Ko je to stari fajnošter zvedel, da so Hrvatice s točo tukaj, prosil jih je toliko časa, dokler mu neso obljubile da tega ne storé. Usule so potem točo v Suhem dolu za Dungertom, kjer je neroda vitna zemlja. Tam tedaj toča ni nobene škode ne pravila. (Jap. v Zatičini 6/11 1882.)

(Mar. šala vrtec p. 158) -3- Neki kmet je bil jako skop, zato so mu fantje sosebno radi nagajali. Pri njegovi hiši stala je jabolka, polna najlepših jabolk. Neko noč navežejo fantje vrv na drevo, ter se podaja na prot, kjer primejo za vrv, ter stresejo jabolka iz drevesa. Kmet pride večkrat pogledat iz hiše, kdo jabolka trese, a nobenega ni videti. Ugiba pravi: Hudič, ki mi jabelka trese, pa gilo še vzame. Mato prikeljo fantje, ter poberejo natresena jabelka. —

Kazalo pravljic

	Strán
Ustanovitev zatiškega samost.	54.
II.	56.
V Vrtiči	60.
Pregnanja menihov	62.
Hudo	64
Višnja gora	66.
Šumperg	68.
Višenjske narodna	69, 70.
Ustvarjenje konja	71
Hudo	72
Šege na Kresov večer – na binkoštno ned.	73.
Cesar Jože in soldar – – – – –	74
Zakaj je desetma etc. opravljena?	79
Grof in pedjontar.	82
Vas Hudo (4. pravlj.)	87.
Kulturnohistorične črtice	88
Zatiški samostan – / – –	86.

Stran
Vinska trta in Noe --- 92.
Vremenska prerokovanja in vraže 93, 98.
Narodna medicina - 97. -

Narodne pesmi.
(Glej str. 159.)

III. pesem.

19 Na Kranjce l. 1814 40

min. dod. stan. I. B St. 15

1) Kranjic, obhajaj veselje, 10 x 4
V miru in složnosti,
Proste so naše dežele
Rešen si iz sužnosti.

2) Dá, veliko v tem letu
Moral si težav prestát,
V strahu si bil in trepetu
Pred armado dostikrat.

3) Pa zdaj je vse dokončano,
Včakali smo Ljubi mir
/

Zopet nas je Bog obranil
Daj mu hvalo vzakitvi.

4) Hvala vam čversti junaki
Naj bo od celga sveta,
Vojvodi, modri vojšaki
Vrebni ste vsi kot zlata.

5) Groznega Napoleona
Težnega naše krvi
Vergli ste urno iz trona
Avstrija zopet živi,

6) Čuda krvi je prelite
Al' zdaj je vojske vaj konec
Boga zploh vsi zahvalite
Zopet bo vižal vaš Franc.

/.

7) O Bog, srečo mu dodeli
Podpri ti Habsburga tron
Da bi vse k tebe prejeli
Tudi vsi vojščaki kon.

8) Vrata tega nepokoja
O Bog zapri za naprej
Da bodo kralji brez boja,
Zastopili se vsi lej.

9) Daj nam ljubi mir vživati,
Do drugega roda še čez
Vsi fanca kralj'vati,
Daj njemu pomoč z nebes.

10) De on svojo čast in vero
Kakor je enkrat začel

/.

Gmeral bo z dobro mero,
Dokler ga boš k sebi vzel. Amen.

20 X IV. pesem. 41

O končanja Napoleonove sreče

rum. dod p stan I. B št. 21

1.) Napoleon Bonaparte!
Nej viši cesar vsih rodov
Si sam se imenoval.
Zdaj na Elbi stanuješ,
Brez en dok kraljuješ,
To si skoz svojo moč dobil,
Da boš ribe lovil.

2.) Napoleon Bonaparte,
Tebe obšcte celi svet,
Že je čez 20 let

Kar si začel vojiti,
Kopati in moriti
Zakoreninjovec lev
Si sam oblast imel.

3.) Napoleon Bonaparte!
Koliko, ska tebe je vdovcev,
Otrok ubogih sirote
Vzdihljeji zapuščenih
S ubožtvom obloženih
Da je njih oča kri prelil
Ti sam si tega kriv.

4.) Napoleon Bonaparte!
Očete, matere si ti
Ko v sivi starosti
Obropal na žalenji

Na zdravji in premoženji,
Ker sin je moral bit' soldat
Nedolžen smrt prestat?

5) Napoleon Bonaparte!
Lepih junakov čez miljon
Tvoj vereč pogon
Je storil vse k mrličem;
Obseden iz hudičem
V tvoji lakomnosti obdivjan
Si vero djal na stran

6) Napoleon Bonaparte!
Si preprosto zaupajoč
Na tvojo lestno moč
Si hotel še dvojati,
Vsem Kraljem zapovedati,

K' so te spominjali
Jn mir ~~vsemu~~ nanujali.

7) Napoleon Bonaparte!
Zdaj bos škodo povernil,
Ki si tako ferbežno
Storil iz bogatih vboge,
Kop ni krvice mnoge,
Kakr' se spomni zdaj na to
Preklinja te vsesto.

8) Napoleon Bonaparte!
Zabave si vse let iskal
Pri Moskavi si spoznal
Da se eden Kraljuje
Kakr' se menuje
Mogočni Kralj zemlje, nebes,

Ta je še tebi čez

9.) Napoleon Bonaparte!
Leipzig in Rajna se uči
Da nijmaš več moči,
Še so drugi vojščaki
Bolj čversti korenjaki
Dolgo njim nijsi zoperstál
Ampak se v beg podál.

10.) Napoleon Bonaparte!
S tvojo zmešano glavo
Zopet s kunštno mrežo
Si hotel naredíti,
Mesto Paris braniti
Na zadnje mesto, in tron zgubiš,
Kakoršen tad zbežiš.

/

11.) Napoleon Bonaparte!
Omagal je bil tvoj napuh,
Tvoje visokosti duh.
Franc, Fridrik, Aleksander
So tebe skrotili vender,
Cesarja tako močnega
Nepremagojočega.

12.) Napoleon Bonaparte!
Nebo in zemlja in vse stvari
Slasti nedolžnih kri,
Čez tebe se maščuje
Vse dela zamučuje
Kteri si bo prinesel ti,
Oropar brez veste.

13.) Napoleon Bonaparte

/

Si sanjavi borji sin
Kdaj si ti s sramoto
Končal svojo slepoto.
Bog je kmalu zakril tvojo moč.
Napoleon lahko noč!

Konec.

42

21 dod. štev. I. B št. 41

Ad pag. 11, Francozje II, 2. strofa:

X 2.) Vse je popisali
Je mlade so može
Za meje jih postavli
Je kranjske dežele

43

18. Sveta Ana

(Zap. v Zatičini 18/4 1878; vrsinska narodna)

22 - 4x4

A.) 1.) Preljuba sveta Ana
Bodi Tebi čast in hvala dana,
Ker si ženskega spolá
Sac, ki narvec velja

2.) Modrosti usta odpiraš,
Sace za duše nabiraš
Brumnost si napeljavala
Pred grehom si nas varovala

B.) Preljuba sveta Ana
Si brumna in poštena žena
Ta drug Kristanje vsi tebé
Prinic in Gašpar jih love.

Vičo Jur
Pa po hostidul?

Če kterga Višnjana dobi
Ga precej v grad z apodr!

Opomba. Vicēo Juvij bil je narvečji kat
Višenjski; vendar pa njega nēso dobili
pri nobeni tabrini; on je pa vse
druge tabore nalovil in jih v grad pelal
da so sam zaslužēno kazen prejeli.

---

23 Rožmarin. 44 4x2

(Kar. iz novomeške okolice zap. 15. 6. 1879.

prim: 6250—70

Rasti, rasti rožmarin
In ta druge rožce ž njim!

Rožmarin ima svoj duh
Naj bo frišen, alē pa suh!

Če jest ledeg umerjem,
Krancelj mi bo izpleten!

Na glavčo mi bo dejan,
In za ledeg bom spoznan!

24 Rožmarin.

prim: 6250—70

(Varijanta iz Hude južine na Goriškem.)

Rasi, rasi rožmarin
In tudi druge rože ž njim.

Rožmarin ~~ima~~ svoj duh
Naj bo frišen alē pa suh.

Če jest pobič lejdig umrjem,
Imel bom krancel zelen.

Z rumeno peno pozlačen
Na mojo glavčo položen.

Z belim platnom bom pokrit
Pojte mi cuge zvonit!

Zvonovi lepo pojejo,
Mene na britof vabijo.

Štiri sosedje pridejo,
Meni trugo delajo.

V trugo mene denejo,
Na rame me zadenejo.

Jno mes'tud' nesejo
Ptičice od zgorej pojó.

Tukaj ti počival boš,

Zadost bratov imel boš.

Tu so bratje in sestre,
In tud sosedje vsi.

Če d'je blo na svet' tud',
Saj v nebesih d'bo lepo.

45

1.) Kako so Turki na Dolenjskem delali, pove sledeče. Poslali so vse kraje poturčene Slovence, kterim je bil kraj popolnoma znan. Ti so morali bogatejše kmete moreti in jim vse pobrati.

46

2.) Ko so bili Turki zadnjič na Dolenjskem, prišli so tudi v Zatičino. Ljudje so šli ravno s procesijo proti Kapelici. Tu jih napadejo Turki, jim ušesa skupaj zvežejo in jih v prognanstvo gonijo.

Višnjegorski grad.

(Zap. 19/8 1878)

Za časa turških vojsk so Turki od Metlvejka (1½ hoda od Višnjegore) na Višnjegorski grad streljali, a ni so en del grada odbili. Višnjegorski gospod pa je zapovedal svojim vojščakom, čez odpadli del grada zid razprostreti. Turki so gledali čez daljnogled pa nejso vidli, da so en konec grada odbili, ker je dal Višnjegorski gospod zidu razprostreti. (zanga) + Turki so popustili obleganje in so odšli.

Naj sledi še popis Višnjegorskega

Višnjegorski grad, ali „Stari grad“.

Kakoršega imenuje priprosto ljudstvo svoji prav stermo na vertunca necega hriba, je dobro ureyen in lahko bi se dal še jedenkrat serabati. Okoli in okoli je prav gosta hosta. Cesta † do grada je prav stroma. Težko človek do grada pride, zatega dolgi nej čuda, da ga Turki neso mogli vzeti. Grad je silno star; kakih 100 let mora biti, kar se je začel podirati. Kazamate so prav dobro ohranjene. Za časa turških in francoskih vojsk bil je zavetje vsem begunceм. Sploh je ta grad čudež srednjega veka.

Cesta do Višnje gore gre tako naz

bol, da so se mogli gospodje tega
grabu le z volovi v Višnjo
goro peljati. En čebert ure hoda od
tega grabu se razprostira vas Bri-
stava.

Tudi pravi praznoverno ljudstvo,
da je kakaj zaklad zakopan, kateri
višnjegorski gospodje bili so neiz-
merno bogati. In še zdajci se najde
tu kaki kmet, ki hodi „šac"
kopat. Več pove sledeča povest.
Nekega večera gre kmet iz Bristave
domov a na potu proti slatcmu
grabu sreča gosposko oblečenega
človeka. Ta ga nagovori in
mu med drugim tudi pove, da
gre vsako leto jedenkrat v

grad „šoc" kopat. Ko prideta na
verh, postavijo se mu na jeden
krak laže po konci. Kmet si
pa misli „Gotovo mora ta hudič
biti," ker gospodje ne hodijo tako
pozno o noči na razvaline. In
kmet mu tudi ube.

Ta povest kaže, kako je še prav
novemo naše ljudstvo in kako
živahna je fantazija našega
kmeta.

Ko so bili francozje l. 1813 na Kranjskem
vmeli so tu na Bristavi svoj
logar. Hrvatje so prišli iz Hrvaške
vasi, francozje so jih pa še da,
krat zagledali, ko so začeli der,
vaje na njih streljati. Začeli so

se biti; akoprem je bilo več fran-
cozov kot Hrvatov, začeli so vendar
francozje bežati zapustivši 8 mrtvih.
Od Horvatov je le eden padel.

Nekaj o Viridnem gradu 47
(Zap. na Pristavi pri Št. Vidu 6/8 1879)

Na Pristavi je stanovala Viida.
Kraj je divje romantičen. Cerkev
stoji samotno na hribcu. Ogled
je krasen. Vidi se Litija, Sveta
gora, Vače, Janča gora in Slan-
go. Od gradu navzdol so strašanski
prepadi; a na nasprotni strani
je zopet prav sterma pot. Pro-
pad je prav zaraščen in sploh

ves kraj je ležal nekdaj v sredi
hudo zaraščene hoste. Ni čudno
se tedaj, da so se ljudje za časa
turških bojev tem skrivali. Kako
pravi ljudska govorica, stal je še
grad pred kacimi 300 leti. Zdaj
se še semtertje pozna, da je grad
stal; vendar velik nij ravno
mogel biti, ker je prostor zelo majhen.
Nij tedaj brez pomena, kar ljudstvo
pravi, da je tu bila le posadava
omenjene Viide, a v velikem
borštu še le grad. Njeni tra-
vnik je bil tako velik, in imela
je toliko tlačanov, da je vsaki
na hrbtu nesel mrvo v grad.
Zemlja nij tu nič posebno rodovitna,

le oves in ženica raste, druzega pa malo!

Ko so Hrvatje leta 1813(?) francoze nabrali pri Višnji gori, prevleko so Hrvatje sem; bilo jih je dosti, ves vert je bil čern, toliko jih je bilo. Prišli so zvečer sem, ko so francoze zapodili proti Ljubljani. Pokanje se je od Višnje gore sem kaj slišalo bilo je strašansko! Hrvatje so šli od tukaj proti Gabrcu in potem na Horvaško. V Laščah so dobili francosko denarno v roke.

48

Iz časa francozov

(Kap. 11/9 1878 na Hudem)

Zadnje leto bivanja francozov na kranjskem prišli so 3 francoze rekognoscirat na Hudo. Cesarski vojaki stali so v dolini pri pošti, francoze so je vzbrali na Pristavi pri Višnji gori. Ko so francoze naše videli, ustrelili so nekaterikrat na naše in potem so pobegnili. Naši so šli za njim in so se spojili na Pristavi.

francoski oglednihi bili so zelo sestradani, kajti začeli so sepike kresti in jih jesti. Pokanje je bilo strašansko. Vek cesarski

vojak vojde v hišo in nam je rekel, naj ne gledamo čez okno, da nas kaka krogla ne zadene.

Nekaj let preje prišli so francozje čez Ljubljano v našo okolico. V Višnjogoro prišedšim rekel je oskerbnik višnjski, da grede čez njegov okraj bresskerbno (glej perfidnost Višnjanov), naprej naj pa le sami skerbé, da bogvekam hodijo. Na Hudem so se nekoliko odpočili, ko so jih naši prijeli francozje so hoteli proti Sent-Vidu so ga sežgali in potem šli proti Novem mestu.

Bosnjaški ropanji.

49

V 18. stoletji prišli so večkrat bosnjaški ropanji na Kranjsko, posebno na Dolenjsko.

Nekega večera bili so na Hudem na pošti zbrani nekateri kapucinski menihi i pošlar Jurij pl. Foderaussberg. Kvartali so in se dobro zabavali, kaj pridejo bosnjaški ropanji. Vsi so bili tako prestrašeni, da si niso mogli nič pomagati, le pošlar je bil še pri zdravi pameti. On je bil silno močan, on zgrabi kamnito mizo, in jo verže proti

enemu kopanju, kterzemu pa terga iz roke puško. Potem pa gre v vas, in začeli so zvonit. Kopanji pri, strašeni zbežijo. Puška pa je ostala za spomin, in jo še dandanes lah, ko vidiš.

To se je zgodilo okoli l. 1740.

Turki na Mulavi.

Pred 400 leti prišli so Turki na Šumberg, od tod so pa šli na Mulavo. Pri Mulavi so menihi s kmeti verle nali(???) Ko so Turke zagledali, razkropili so se na vse strani. Pekaj teh, med temi tudi opat, so šekli v cerkev,

drugi pa v bližnje hoste ušli. Kder jih je bilo v cerkvi, so Turki vse pobili, le opat je ostal živ, ker je na entrat pal med mrtve, kakor da bi bil mrtev. Ko so Turki tu vse Gjudi pobili, napotili so se proti Zatičini. Pekri star cigan prišel je tedaj iz Brške jame proti cerkvi. Jel je mrtve premetovati, med temi našel je le opata živega. Dal mu je nekaj prostan rekoč: „Vzemi ka prstan, prebleči se in ko prideš do te in te Gjudne pri samo, stanu odpri ti vrata!"

Cigan opatje ubogal in je šel; ko so pa Turki vrdli, kje je šel opat notri, poskusili so tudi oni. Srečno so prišli 4 Turki v samostan, a meniški hlapci so jih

tudi precej zgezali. Med ujetimi je bil tudi Harempaša. Zdajci pride v sa„ mostan tudi cigan. Ta pove, da je Ha„ rempaša sin kozjakov, ki je iz žalosti, da so mu sina ubrali v samostan ostopil. Oče in sin se spoznata. Takoj zapove Harempaša Turkom naj odrinejo in puste vse v miru. Turki so odrinoli, on je pa ostal doma.

Francoske vojske. 50

Ko so francoze po naših krajih nobili imeli so svojo bolnišnico v neki dalnji samostanski žitnici. Ko so pa odšli, dali so platnke in druge stvari prebi„

valcem vasi Kafehaus. Ti so jih ra„ bili a ne dolgo. Kmalu se je pričela grozovita kuga, na kateri je mnogo ljudi pomrlo. To je bilo menda l. 1813

Na Reji pri Zatičini so pokopavali umrle francoze. Ker je bil pa ranjki Pajk vulgo Jakše tudi vjak, dal jim je križ napraviti.

Nekaj let preje bila je med francozi in Hrvati bitva pri Vinjegori. francozje so bili popolnoma tepeni. Hrvatje so jih še tri sto ujeli ker mimo sedanje pošte gnali. Pri pošti na Hudem so hoteli trije francozje uiti, a Hrvatje so to še ob pravem času zapazili. Hrvatje so jim neki vse pobrali. Bili

so ti francozje nekaj časa internirani v Komornu in so se potem nevzličeni vernili domov.

Zap. na Hudem 27.8.1874

„Samostanski Klačanje ali Kako so morali Kmetje menihom klako delati."

57

Vavpet je prišel v vas, in je sred vasi zapičil svojo palico. Kmetje so tedaj prišli skupaj, ker so zvedli, kakšno delo jim je odločeno. Kdor se je pa kaj pregrešil ali ni hotel delati, djali so ga v klado, ali je pa moral lesenega osla jahati, ki je imel prao špičast herbet. To so bile tedaj kazni.

- Nar. vraža. Binkoštno saboto morajo biti vse ženske pred solčnim zahodom v hiši, ker drugače pridejo copernice in jim spijejo vse mleko. -

- Nar. medicina. - Zoper oslekline pomaga oves, sežgan kakor kava; tudi hudar je dobro zdravilo.

Dujačna. Kadar voda po dolgem dežeji na raste in potem zopet upade, post avne zem, ja vlažna. Človek, kteri tedaj ob vodi pohaja, dobi dujačno, to je boli ga glava in napade ga omotica. Ljudje pa vzamejo stražo, ktero voiha nanaša ni slamo iz strehe, jo zažgo terga s tem pokadé. -

Nar. satira. Mežnar stoji na dva kola,
Boš li vidu, če neso koga.
Če neso bogatoga,

Bog daj mnogo dacega,
Če pša neso beračа,
Rec', gospov so šli na jajo
Drev bodo prišli domov
Jnga dejal v jamo
Libra men', libra teb',
Zvečer bomo jeli prosene žgance.

Kazalo zgodovine.

	Stran.
E. II	129.
Užgorški grad	130.
Užumi grad	134.
Iz francoskih časov	— 137.
Bosniški ropazi — —	— 139.
Turkina Muljavi —	140.
Francoske vojske	— 142. —
Samostanski Ričanje	— 144.

Narodne šale i pregovori.

Uže v šolo hodi, kar stare
babe beračijo.

Žatičanom!
Kdor je Žatičan,
Nebo noben zvelčan!

Šent-Vičanom!
Iz Šent-Vida
Nej nič prida!

Trebanjcem.
V Trebnji
So krucha potrebni!

Novomeščanom!
V Novem mesti
So vsi nevesti.

Metličanom!
V Metliki ~~do t~~
So tatje veliki.

Zap. 27/4 1878.

57 Kadar je v enem kraji dosti birm, se gotovo dosti toče napravi!

Nar. pr.

"To se bo zgodilo, kadar bo v petek ~~ob~~ nedelja" t. j. ~~ob~~ sv. Nikoliš" (= nikoli)

"Ostal sem sam, kakor berač na zög, nanji"

"V kandiji lakoto pode (namreč mlatijo!)"

"Če popotvaš in srečaš na polu zajca, ~~obrni~~ pojdi nazaj, ker bodeš nesrečen, če pa srečaš volka ~~(ali zajca?)~~ hajd naprej,

srača bo s teboj ves pot." –

Zvit je kakor ciganski svet. –

Brez moškega telesa, ne more žena v nebesa. –

Laže, da se kadi. –

Beseda ni konj. –

Beseda je sapa. –

Dohtarji nemajo vesti. Prinesli so enkrat otroka k krstu, ki pa ni imel vesti. Vedli pa neso, kakšno ime mu naj dajo. Lez dolgo krstili so ga za dohtarja. Odsihmal pa nemajo dohtarji vesti. –

67 Po mojem mnenji bo letos sin očeta prodajal. (Namreč letos bo dobra vinska letina) –

68 Kdor se z žlahto in farji brati, nima s čim orati. –

69 – Dohtar pravic, prijatelj petic. –

70 Kuharica je zaljubljena, pravijo, kadar je jed preveč slana.

71 Kteri svetnik ima največ zob? Sveti Šimon Juda, ker ima žago.—

72 Na vseh vernih duš dan dajejo Slovenci beračem kruh, navadno iz ajdove moke, ki se imenuje presce. Berači morajo tedaj moliti za verne duše v vicah.— 70

73 On je smeten, on je šelin (pomeni na Gorenjskem, da je kid tas.)—

Narodne šale.—

74 1) Kako jazbeci koruzo kradejo? — [Dva jazbeca sta šla koruzo krast. Ko prideta na njivo, kjer je bila koruza, vleže se jeden jazbec na hrbet, in postavi noge kakor ročice pri vozu, drugi jazbec pa nabira turšcico ter mu jo naklada. Potem ga prime za rep, ter ga vleče oberloz.—

75 —2) Nek maček javkal je tako neusmiljeno, da so uže vsi cega bolela ušesa. Zato ga ujameta dva kmečka fanta, in navežeta na trebuh mehur ter ga spustita iz stolpa gradiške cerkve. In glej čudo! Maček ni doli pal, ampak po zraku letal ter se dve uri daleč od Gradišča doli spustil.— (3. vide str. 100.— Konec.)

/

74

Okupspravljišče Štajerskih brambovcev proti francozu l. 1814. (Zap. 7/8 1877 v Zatičini.)

25 ~~mim~~ dod. p. stan. I B
št. 20
10 x 7

1) Na dan, na dan
Kateri je z orožjem obdan;
Ako še v žilah čuti kri
Za svojo čast kaj rad stori,
Ta se ne boj' k brambi podati,
Sovražnikovo serčnost pokazati,
Na dan, na dan!

2.) Naprej, naprej!
Danica nam dan napovej!
Pridi iz hribov in dolin
Ti štajerske dežele sin!
Boben te kliče v tovaršijo

/

Zapusti svojo domačijo
Pojdi naprej!

3) Že hiter je,
Tam kjer se naš Wandri mají,
On brihten, moder je vojak,
Od tega vojvoda zdaj vsak,
Brez strahu urno se poizdrzi
Tam si junaštva čast zaslužiš
Ker hiter je

4) On bo vesél
V svoj družbo nas vzél
Kakor en zvest vojvoda
francozu se prot' poda,
On hoče z nami se bramiti,
Mir drugem ni nam skrbeti

/.

Vsak bo vesél.

5) Napoleon!
Prešel bo še tvoj močni bron
Še čez černi hrib z armado gré
Čez Polske in Nemške gore,
Ta hoče tebi pokazati
S' toplenim svincom se kerstiti,
Apoleon!

6) Pole živan!
Zdaj bliža se plačilen dan
Za Estrajh je vsaki čas
Evina zvestoba pri nas
Da! smo pripravni kri preliti,
Prej Kakor tvoji, sužnji biti
Da res živan!

/.

7) Naš močni Bog
Že rešil bo spod tvojih nog,
Krajnce, Tirolce druzih več,
Zopet ti bom vzeli prec
Prec nami boš moral bežati,
Ker nam obljubi pomagati
Naš močni Bog.

8) Ne več, ne več!
Če glih je kakor lev derč
Ne boš moril, kakor več let,
Ne misli, da bo Tvoj ves svet
Pravca bo premagala
Tebe bo zmagala;
Tebi nič več!

9) Naša dobrnost

Je proti tebi skažali serčnost,
Ne vstraši nas Te vojske smrt,
Ker vžgan je proti tebi serč,
Bojivate se zavolj pravice,
Mašćevat' čez tvoje krivice
Je vseh dobrnost.

10) Naj se zgodi,
Kar se Bogu narbolje zdi,
On bode vžgal nas povsod
Serčno podajmo se na pót
Al' premagati al' zgubiti smrt,
Naš cá pranc ima živeti
Naj se zgodi!

X II. 75 26

Veselo oznanovanje na dom pri-
šedših avstrijskih vojščakov!

dnim. dod. stan. I. B št. 47

1) Vesela novica 11 X 8
Je znana vsim nam,
Slava pravica,
Nasproti gre vam.
Vže smo dobili,
Kar smo vošili,
Pred mami Francoz
Je bežal nad bos

2) Srečno smo prestali
Strelanje mi grom,
Zdaj bomo živeli
V pokoju naš dom,

/.

Živajmo veselje,
Zgubljene dežele,
So zopet doma,
Naš Franc jih ima

3) Serčnosti še take
Pri vojski ne bilo,
Občudi junake
Sovražnik zelo
V serce ga zbada,
Vže njemu upada,
Kamore se ozre
Črez njega vse gre

4) Na enkrat armade
Obsule so ga,
Na zemljo on pade,

/

Ov sam ga zlegá,
Ne ve se kam dati,
Samo za bežati
Je prostore dobil,
Da vjet se ni bil.

5) Ustavil se ni blizo (u)
K' je zgubil Lipski,
Potem pri Baružu
V noči naredi
Armade široke;
Suvce ni otroke,
Vse je skupaj zbral,
Da b' se ga Rus bal.

6) Al vse je pregnano
Na enkrat bilo res,

To mesto je dano
Vojščakom bilo več
Mogočni cesarji
So bili gospodarji,
Franc, Rus mo Rus,
Napoleon je skoz.

7) Slovo so mu dali
Vže vzeli iz rok,
Jam so mu skazali,
En majhen otok,
Kralja so zvolili,
Kleparja spodili
Več ne bo kraljeval
Ji ne sveta goljfal.

8) Napoleona bati

Se nijmamo več,
On moraš je dati
V nožence meč!
Brez skerbi vrijmo
Vinograd kopljimo
V imenu Boga,
Dal nam bo vsega.

9) Zdaj puške nositi
Nam treba ne bó
Jn živinco rediti
Za ptujo službo.
Francosko kraljestvo
Ne bo več posestvo
Jmelo čez nas,
Preteklo je čas!

10) Le v miru živijmo,
Boga naj pojmej
Hvalijmo, in pijmo
Zdravico vsi zdaj.
Našega očeta
Cesarja franceta
Bog ga nej živi,
Naj dolgo slavi.

11). Vsi vojvodi naši
Živijte več let,
Tud' drugi tovarši
Jmajo život;
K'so nam pomagali
Da smo ga vgnali
Sovražnika v pasj
Bodi Bogu čast. Amen.

(Dalje glej str. 103)

Kazalo.

Stran

Pesmi:

Sesem od Zatičenskega klošta 1.
Francozje 11.
Fantje 14.
Fantovska 16.
Vojaška I. 17.
Vojaška II 19.
Vojaška III 20.
Fantova žalost 22.
Dragma 24.
Ms i mera in vaga 28.
V Kamelcu 34.
Govčeva 39.
Kratke 40
Nav. pesmi pri brenji sama 41

Stran

Poganski Marka 43.

Bolezen 46.

Sprememba 48.

Zbirka pesmi prodi francozu, 159, 160,
161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169
103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112,

Sveta Anka Stran 113.

Rožmarin — — — — — — — — 114.

(Rožmarin) varijanta — — — — — 115.-